CONSILIUL JUDEŢEAN GIURGIU

CENTRUL JUDEŢEAN PENTRU CONSERVAREA ŞI PROMOVAREA CULTURII TRADIŢIONALE GIURGIU

COMORI VLĂSCENE

REVISTĂ SEMESTRIALĂ DE CULTURĂ ŞI TRADIŢIE VLĂSCEANĂ

www.traditiigiurgiu.ro

© Copyright 2009, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.
Toate drepturile asupra acestei lucrări aparţin Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu. Reproducerea integralã sau parţialã a textului din aceastã revistã este posibilã numai cu acordul prealabil scris al Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.

Consiliul Judeţean Giurgiu
Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu

Strada Mircea cel Bãtrân, Nr.40 Giurgiu, cod poştal 080036, România

Telefon / Fax : + 4 0246. 215.240
E-mail: traditiigiurgiu@yahoo.com
Website: http://www.traditiigiurgiu.ro

Coordonator proiect: Carmen Mihaela Frîncu
Responsabil proiect: Gheorghe Niţescu

Tehnoredactare computerizatã: Bogdan Ghincea
Corecturã: Ana-Maria Trãsnea

Fotocopertã: „Irozii”, „Pluguşorul”
Eveniment dedicat sãrbãtorilor de iarnã şi Revelion 2009, Bucureşti 2008

ISSN XXXX-ZZZZ

Mulţumim colaboratorilor pentru contribuţia adusã la realizarea acestei reviste.

Tiparul executat la
SC DESKTOP PUBLISHING SRL
0726.22.11.91
031.411.98.55
021.460.60.56
www.etipografie.ro

CUPRINS

CUVÂNT ÎNAINTE..... 4

FESTIVALUL JUDEŢEAN AL OBICEIURILOR DE PRIMĂVARĂ
"MUGUREL DE SĂLCIOARĂ"..... 5

HORA SATULUI..... 6

HORA DE DUMINICĂ..... 9

CĂLUŞARII DIN OINACU..... 11

LEGENDA GOSTINULUI..... 15

FOLCLORUL GIURGIUVEAN APRECIAT LA SIBIU..... 16

OBICEIURI ŞI TRADIŢII DIN SATELE VLĂSCENE
„DRĂGAICA"..... 20

ŞCOALA POPULARĂ DE ARTE..... 22

DIN TEZAURUL CREAŢIEI TRADIŢIONALE VLĂSCENE..... 22

DOI ELEVI GIURGIUVENI PREMIAŢI LA
OLIMPIADA NAŢIONALĂ A "MEŞTEŞUGURILOR ARTISTICE TRADIŢIONALE"..... 24

PASTELURI DE TOAMNĂ..... 25

FESTIVAL CONCURS NAŢIONAL DE MUZICĂ POPULARĂ
"PE MARGINEA DUNĂRII"..... 27

DIN TEZAURUL CREAŢIEI POPULARE VLĂSCENE..... 29

MUZEUL...DIN CURTE..... 31

PREOCUPARI PENTRU TRADIŢIILE MINORITAŢILOR
"PENTRU UN VIITOR ÎMPREUNĂ"..... 34

NEA GHEORGHE LĂMÂIE ŞI FLUIERELE SALE..... 36

Cuvânt înainte

În vremuri dominate de nevoi şi confuzii, este mai important ca oricând să păstrăm vii repere cu care ne mândrim. Cultura tradiţională din Vlaşca, motiv de apreciere unanimă a oamenilor din aceste zone, ne obligă la eforturi justificate atât de profunzimea comorii cât şi de cercetarea inconstantă din ultimiii ani. Înaintaşii noştri trebuie să-şi fi propus permanent ţeluri îndrăzneţe, astfel ca aprecierea pentru valorile tradiţionale româneşti să fie sinceră şi să dăinuie peste secole. Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu, reorganizat în 2008, cu o misiune grea într-un domeniu neglijat, a pornit la drum cu proiecte ambiţioase şi are merite recunoscute în ceea ce priveşte activitatea specifică. Apariţia revistei "Comori vlăscene" este doar unul din motivele de apreciere, nicicum cel mai important sau ultimul, ocazie cu care felicit sincer pe toţi cei care, cu dragoste şi modestie, ne ajută să aducem aminte locuitorilor judeţului Giurgiu şi nu numai, că valoarea incomensurabilă a culturii vlăscene trebuie adusă spre cunoaştere şi preţuire. Multumesc, în egală măsură, tuturor celor care, prin interesul acordat, răsplătesc însutit eforturile susţinute ale colegilor noştri.

Sincere aprecieri

Dumitru Beianu
Preşedinte Consiliul Judeţean Giurgiu

Ideea apariţiei unei reviste de specialitate editată de Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu este una mai veche de 11 ani, dar care, din păcate, până acum nu s-a materializat. Astăzi, datorită sprijinului nemijlocit al Consiliului Judeţean, iată că am reuşit să o punem în practică prin editarea primul număr al revistei "**Comori vlăscene**", proiect pe care l-am demarat în urmă cu 6 luni şi la care şi-au adus aportul, pe lângă specialştii Centrului de Conservare, oameni preocupaţi de cultura vlăsceană în general şi de tradiţia populară în special.

Prin intermediul acestei publicaţii, dorim să aducem în atenţia cititorilor aspecte din viaţa culturală şi spirituală a locuitorilor satelor vlăscene din trecut, precum şi prezentarea diferitelor proiecte culturale iniţiate de instituţia noastră, proiecte ce au drept scop cercetarea şi promovarea folclorului vlăscean dar şi revitalizarea unor obiceiuri tradiţionale pierdute. Revista va avea apariţie semestrială, iar dacă situaţia va impune, ne vom strădui să facem posibilă şi apariţia unei ediţii speciale. Ne dorim de asemeni, ca paginile revistei "**Comori vlăscene**" să cuprindă studii, eseuri şi articole pe teme de cultură, probleme artistice, istorice, literare, dar şi portrete omagiale, prezentari ale rapsozilor, interpreţilor sau meşterilor populari ai judeţului nostru, toate acestea pentru a reliefa valorosul nostru tezaur cultural.

În spiritul dorinţei de promovare a "*comorilor vlăscene*", adresăm invitaţia de a ni se alătura, tuturor celor care vor să sprijine acest demers.

Carmen Mihaela Frîncu
Director CJCPCT Giurgiu

Festivalul judeţean al obiceiurilor de primăvară "Mugurel de sălcioară"

Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu în colaborare cu Protoieria Herăşti a organizat sâmbătă, 11 aprilie 2009, cu începere de la ora 11.00, prima ediţie a Festivalului Judeţean al obiceiurilor de primăvară „Mugurel de Sălcioară".

Prin acest festival organizatorii şi-au propus menţinerea tradiţiei cetelor de colindători care se constituie în Sâmbăta lui Lazăr, Duminica Floriilor dar şi în zilele de Paşte şi s-a adresat colectivelor existente din localităţile Herăşti, Valea Dragului, Vărăşti, Hotarele, Greaca, Pietrele, Ghimpaţi. Evenimentul s-a desfăşurat în curtea bisericii din Herăşti, în prezenţa autorităţilor locale, a localnicilor dar şi a invitaţilor: Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, profesor Narcisa Ştiucă de la Universitatea Bucureşti împreună cu un grup de studenţi şi Direcţia Judeţeană de Cultură, Culte şi Patrimoniu Giurgiu.

Printre cei interesaţi de această manifestare a fost şi postul de televiziune TV Trinitas care, la sfârşitul festivalului a intervievat câteva persoane ce s-au implicat în realizarea şi desfăşurarea acestuia.

Festivalul a reunit în jur de 100 de participanţi îmbrăcaţi în straie de sărbătoare care au venit să colinde cu „Lazărul", „Floriile", „Salcia" şi „Buieniţii", fiind răsplătiţi de către gazde cu ouă şi bani. Conform tradiţiei, colindătorii au oferit crenguţe de salcie celor prezenţi.

Unul dintre cele mai apreciate obiceiuri atât de către organizatori dar şi de cei prezenţi, mulţi dintre ei în premieră la o astfel de manifestare, a fost cel al Buieniţilor, colind specific comunităţilor bulgare din zona Valea Dragului, Vărăşti şi Copaciu, practicat de fete îmbrăcate în costume naţionale, cea mai înaltă dintre ele purtând şi o căciulă împodobită cu fundă roşie. Acest personaj se numeşte în tradiţia populară "Buieniţul" şi are rolul de conducător al cetei.

Prima ediție a Festivalului „Mugurel de Sălcioară" a fost considerată de toţi cei prezenţi în curtea Bisericii din Hereşti un adevărat succes, punând în lumină obiceiuri tradiţionale de primăvară practicate de zeci de ani în comunităţile din judeţ dar şi promovându-le prin acest eveniment cultural deosebit.

Mai mult de atât, aceste obiceiuri au fost prezentate înaintea acestui festival în cadrul vernisajului expoziției de artă naivă organizat în capitală de Centrul National Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, în colaborare cu Ministerul Culturii, în data de 2 aprilie, la Centrul Național de Artă "Tinerimea Română". Acolo, obiceiurile de primăvară vlăscene au fost privite cu viu interes, cetele de fete bucurându-se de aprecierea oamenilor de cultură prezenți la activitate, dar și a simplilor iubitori ai tradițiilor românești. În urma acestei participări, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu a primit invitaţia de a participa cu cetele de colindători în cadrul manifestării "Floriile cu bucurie", acțiune organizată de Muzeul Național al Satului "Dimitrie Gusti" din Capitală, în data de 11 aprilie.

Ana Maria Trăsnea
CJCPCT Giurgiu

Hora satului

Până în cel de-al VII-lea deceniu al secolului al XX-lea, un moment deosebit din viaţa spirituală a locuitorilor comunei, dar mai cu seamă a tineretului acesteia, îl constituia hora satului, prilej de petrecere şi destindere în zilele de sărbătoare de peste an, cu excepţia perioadei de iarnă.

Evenimentul duminical cel mai important al satului, hora, atrăgea o mare parte din suflarea satului, flăcăii şi fetele mari, tinerii însurăţei şi mulţimea neastâmpărată a copiilor, pe când cei mai vârstnici rămâneau la vorbă acasă, aşezaţi pe patul (banca) de lângă gard sau la „colţ" (undeva la o răspântie), unde treceau în revistă întâmplările mai mari sau mai mici petrecute în sat în decursul săptămânii, dar şi întâmplări de prin satele apropiate.

Hora începea după-amiază, de obicei pe la orele 13 - 14 şi se încheia la apusul soarelui, moment în care cireada de vaci a satului, întoarsă de la păşune, îi obliga să se retragă.

Locul de desfăşurare a horei satului Frăteşti se afla, la începutul existenţei satului Frăteştii de Jos, în poiana din mijlocul pădurii de lângă curtea boierească („casele cocoanii"), situată în apropierea frasinului din curtea de astăzi a familiei Creţu din „Pelinei". În această poiană, prin anii 1905 – 1906, arendaşul moşiei Constantin Lăzărescu, a amenajat un spaţiu betonat destinat special horei satului.

După anul 1945, odată cu dispariţia curţii boiereşti şi a pădurii, hora satului s-a jucat pentru un timp în poiana din mijlocul satului vechi („parcul" de astăzi), mutându-se apoi pe tăpşanul de lângă biserică sau pe „drumul comunei", ceva mai sus de „podul morţilor".

În perioada anterioară anului 1838 când este atestată pentru prima oară existenţa lăutarilor la curtea boierească din Frăteştii banului Mihail Ghica, hora se desfăşura, după toate probabilitaţile, cu ajutorul fluieraşilor, cei care îi îmbiau cu horele lente sau cu sârbele executate la fluier sau la caval. Nu este exclusă posibilitatea ca hora să se fi desfăşurat şi cu ajutorul cimpoieşilor.

„Sufletul artistic" al horei, lăutarii, erau tocmiţi cu plata în bani sau în natură (mălai, făină ş.a.) de către tinerii căsătoriţi cei mai destoinici, care le şi comandau muzicanţilor dansurile, în ordinea preferinţelor.

Protagoniştii horei au fost dintotdeauna tinerii necăsătoriţi, flăcăii şi fetele mari, tinerii însurăţei şi copii ca spectatori ai acestora.

Fetele şi flăcăiandrii „se prindeau" la horă numai la vârsta de 14-15 ani, în ziua de Paşti, ziua de debut a horei. Când o fată se prindea la horă, interdicţia de a vorbi cu flăcăii se ridica şi calea spre măritiş era deschisă.

Pregătirea fetelor mari pentru horă era unul din momentele importante ale duminicii sau altor sărbători de peste an (în care nu era interzisă hora), precedată de ziua de sâmbătă după amiază, când fetele îşi spălau cosiţele şi îşi pregăteau costumul. Dacă în secolul al XIX-lea majoritatea fetelor îmbracă cu mândrie frumosul costum popular de Vlaşca, spre sfârşitul acestuia şi începutul secolului al XX-lea, portul popular este înlocuit treptat de "îmbrăcămintea de târg".

"Gătite" de sărbătoare, cu obrajii şi buzele rujate, cu părul prins în cosiţe şi cu o floare de muşcată sau de busuioc înfiptă în păr sau pusă la ureche, fetele erau "luate în primire" de cum ajungeau la horă. Timide sau mai îndrăzneţe, se prindeau în horă alături de flăcăii care le sorbeau din priviri, fiind însă şi ţinta drăcuşorilor de băieţi (12-14 ani) ce le furau floarea din păr.

În timpul jocului, unii flăcăi, ieşiţi din horă, veneanu în spatele fetei, le ciupeau uşor de mânecă şi le scoteau usor din horă, invitându-le la o scurtă plimbare în doi, mai sus de horă, căci hora era unul din momentele cele mai propice cunoaşterii reciproce a tinerilor, înfiripării dragostei, preludiul căsătoriei. Se întampla uneori ca fata să-l refuze pe flăcău, fiindcă în horă se afla şi alesul inimii sale, "amurezul", invitaţia încheindu-se câteodată şi cu o mică ceartă între flăcăi şi dacă sângele se înfierbânta, şi cu o mică păruială, încetate la intervenţia celorlalţi.

La comanda flăcăilor, lăutarii începeau hora, de obicei, cu jocurile mai lente- "Hora de mână", "Hora în două părţi", apoi continuau cu cele mai săltăreţe – "Sârba", "Sârba Nunţii", "Izvoreanul", "Brâul", "Zlata", "Ca la Breaza", "Trei păzeşte", "Chindia", "Geamparelele", "Fedeleşul" s.a. Existau însă şi dansuri jucate numai de flăcăi – "Cârligul" şi "Căzăceasca" (sau "Ruseasca").

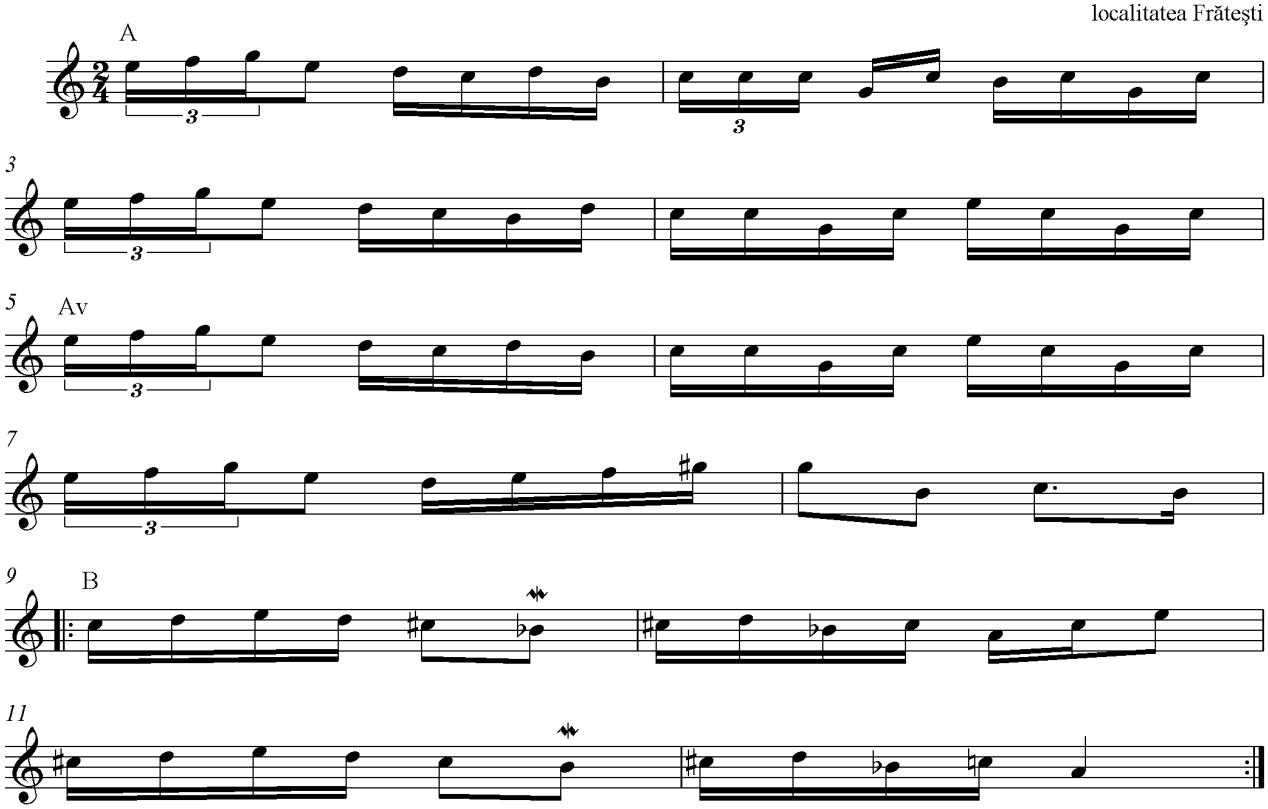
Evenimente politice care au marcat perioada anilor 1960-1962 – încheierea cooperativizării agriculturii, industrializarea şi mai ales "culturalizarea" comunistă – au dat lovitura de graţie acestui ancestral moment de destindere şi petrecere din viaţa satului românesc – hora.

Frumoasele dansuri populare se mai joacă astăzi doar pe la unele nunţi şi unele petreceri (dar din ce în ce mai rar, fiind înlocuite de manele) sau la serbările şcolare.

O încercare de revigorare sau reînviere a horei satului va fi sortită, mai mult ca sigur, eşecului, căci ea a fost înlocuită iremediabil de discoteci, multe dintre ele mijloc de pierzanie şi de pervertire a sufletului tinerilor. Iată, de ce locuitorilor de azi şi de mâine ai satelor, dar mai ales slujitorilor şcolii, le revine îndatorirea de a milita pentru conservarea celor mai valoroase îi autentice creaţii folclorice.

CIUBOTĂREASCA

inf. Petre Pădure Stângaciu
localitatea Frăteşti

Strigături la horă

Hei stânga-ntoarce stânga,
Hei stânga domnişoară,
Capul sus şi piptul-afară.

*

Hei stânga şi-o sipică,
C-are mă-sa o vacă-n tindă,
O vinde să-i ia oglindă.

*

Hei dreapta binişor,
C-are bubă la picior,
S-a tăiat îintr-un cosor,
Cosorul neoţelit.
S-a tăiat, s-a prăpădit.

*

Hora mare,flăcăi n-are
C-a murit de gălbenare.
Câte unul ce-a rămas
Poartă căciula pe nas.

*

Foaie verde usturoi,
S-a-nsurat şi-un văduvoi.

*

Sub potcoava cizmii mele
Joacă dracul şi-o muiere,
Mă-nvaţă ca să fac rele,
Şi eu rele n-am facut
De când mama m-a făcut.

*

Aolică ţaţă hăi,
Adu fata să ţi-o săi.
Îţi mulţumesc de-o săritură,
Pân-acum mi-o bâţâră.

*

Ascultare măi băieţi,
Ţineţi sârba-n două părţi.

*

Nu te uita la picere
Că dă naiba peste ele.
Nu te uita la opinci
Că te pui să le mănânci.

*

Două fire, două paie
Tinerimea la bătaie.

Hei stânga, două, două,
Cu picioarele-amândouă.

*

Uite brâul la bătaie,
Uite două după paie.

*

Nu mă las, că mi-e necaz,
C-am mânact un fir de pranz.

*

Ţii sârba la bătaie,
Ţii două, două paie,
Ţii trei după bordei,
Ţii hora la bătaie.

*

Ţii dreapta, ţii stânga,
Ţii dreapta înainte,
Ţii stânga înainte,
Ţii una,
Ţii două,
Ţii trei.

*

Ţii brâul la bătaie
Ţii locul şi mijlocul.

*

Stai pe loc, pe loc, pe loc,
Să răsară busuioc.

*

Şi stâga brâleţ
Şi de brâu şi de curea
Şi de cingătoarea mea.

Prof. Dumitru Burlacu
Comuna Frăteşti

Hora de duminică

Element complex în tradiţia folclorică vlăsceană, *hora de duminică*, a fost cu puţini ani în urmă, unul din cele mai mari evenimente din viaţa spirituală a satelor din judeţul nostru, care antrena întreaga colectivitate, fie în calitate de dansatori, fie numai în calitate de spectatori. Hora satului nu însemna numai parcurgerea unui repertoriu de dansuri, ci era un mare spectacol , în care toţi participanţii îşi puneau cele mai frumoase costume de sărbătoare corespunzătoare vârstei şi stării civile, se discutau problemele curente ale obştei şi unde generaţia de copii avea să privească, să asculte şi să înveţe dansurile pe care mai târziu şi ei la rândul lor, le vor dansa în faţa oamenilor. A fost de fapt, principala modalitate de transmitere a valorilor culturii populare, de la o generaţie la alta.

Prinderea în horă sau *ieşirea la horă* a unei fete sau a unui flăcău pentru prima dată, constituia cel mai important eveniment din viaţa sa şi a familiei. De obicei acest lucru se întâmpla în ziua de Paşti şi, pentru ca tânărul să poată duce dansul fără să se încurce la paşi, el se pregătea cu câteva luni înainte în cadrul petrecerilor restrânse de familie, în cadrul şezătorilor, unde luau parte numai cei apropiaţi familiei.

În zona folclorică Vlaşca, fetele care *ieşeau la horă* se pieptănau cu cărare pe mijloc şi două codiţe obişnuite *rotogolite* în jurul capului, sau aşezate *coclat* (în formă de coc), la spate. În câteva sate de lângă Giurgiu: Braniştea, Pietrele, Valea Bujorului, fetele îşi împleteau o singură coadă, legată la capăt cu o panglică colorată. În zilele de sărbătoare îşi puneau în păr *dârdâieci* – flori artificiale lucrate din pânză. În zona de nord a judeţului, fetele purtau părul într-o singură coadă, iar în zona de est, în două cozi aşezate pe cap şi prinsă cu ace.

Ieşitul la horă, este momentul când dansul îşi exercită funcţia sa rituală de iniţiere, în afara altor obiceiuri practicate. De la acest moment şi până la *hora miresei*, ce constituie punctul culminant al nunţii, se desfăşoară o etapă importantă a existenţei omului, aceea a adolescenţei, când aceşti tineri sunt în centrul atenţiei întregii colectivităţi. Ei trebuie să aibă pe toată perioada până la căsătorie, semnul distinctiv în îmbrăcăminte, pieptănătură şi în comportamentul cu ceilalţi membri ai colectivităţii.

La hora satului, în afara tinerilor, mai vin şi bărbaţii şi femeile căsătorite, bătrânii satului, care participă şi ei la anumite dansuri, specifice vârstei lor.

Un grup de tineri, numit *garanţi* aveau rolul de a tocmi lăutarii pentru horă, plătindu-i prin contribuţie comună, în produse agricole şi bani.

În zilele noastre *hora de duminică*, nu se mai practică în localităţile din judeţul Giurgiu, o parte din funcţiile ei fiind preluate de ceremonialul de nuntă, unde se respectă repertoriul de dansuri populare locale şi de discoteci.

Poezia populară culeasă în zona Vlaşca păstrează numeroase menţionări ale funcţiilor şi rolului horei tradiţionale de duminică.

Şi-o foiţă, foaie lată,
La fântâniţa din poartă,
Şade-o fată supărată,
Cu măicuţa ei certată,
C-a rămas nemăritată.

- Lasă-mă mamă la joc,
Cu tot satu' la un loc,
Poate-oi mai avea noroc.
- Lasă-mă măicuţă-n pace,
Să iubesc pe cine-mi place.

Cântec propriu – zis „LA FÂNTÂNIŢA DIN POARTĂ"
inf. Crăţanu Gheorghe 69 ani – voce şi vioară, Crăţanu Joiţa 43 ani – cobză
Cules la 8 febr. 1976 în com. Stoeneşti jud. Giurgiu

Nici nu bea, nici nu mânca,
Mâna-n buzunar băga,
Un bacşiş mic că scotea,
Şi la lăutari dădea,
Şi-o horă mare poruncea,
Şi afară mi-o scotea.
Şi Nidelea ce făcea ?
Mai dă deşt că mi-o strângea,
Şi pă papuc mi-o călca,
La ureche că-i şoptea:

- Fa, fa, fa, Lixandro, fa,

De ce făcuşi tu aşa,
Nu vrei 'fii mireasa mea ?

- De, Nideleo, s-o putea,

Mai încetu cu şoapta,
Să n-auză cineva,
Să ne strice dragostea.

Jurnal oral : „NIDELEA DE LA MĂLDĂIENI"
inf. Crăţanu Gheorghe 69 ani
cules la 11. 06. 1976 în com. Stoeneşti, jud. Giurgiu.

Prof. MARIA NIŢESCU

Căluşarii din Oinacu

Spre deosebire de alte comune ale judeţului Giurgiu unde se practică acest obicei, în comuna Oinacu, fiecare din cele trei sate componente (Oinacu, Braniştea şi Comasca), are câte o ceată de căluşari cu costumaţie, paşi de dans, melodii de acompaniament, şi succesiunea momentelor ritualului diferite, chiar dacă localităţile sunt situate între ele la mică distanţă. Pentru prezentarea de faţă am ales ceata de căluşari din Oinacu, cunoscută pentru virtuozitatea dansului ei nu numai pe plan local, ci şi într-o zonă mai largă, cuprinzând localităţile Remuş, Gostinu şi Giurgiu. Pe lângă datele existente la Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale al Giurgiu , informaţii deosebit de valoroase ne-au fost oferite de Radu Velicu în vârstă de 66 de ani, vătaf al cetei de căluşari timp de peste 40 de ani. Ceata de căluşari la care ne referim, este alcătuită din vătaf, ajutor de vătaf, opt jucători, stegar, mut şi doi lăutari.

Vătaful[i] este conducătorul cetei de căluşari şi hotărârile lui sunt respectate întocmai de componenţii cetei. El decide asupra persoanelor care fac parte din ceată anul respectiv, stabileşte persoana care va fi mut în ceată, tocmeşte lăutarii, stabileşte locul, data şi ora adunării cetei, costumaţia, momentele desfăşurării ritualului, dansurile care compun suita, locurile unde se dansează şi casa la care se organizează servirea mesei în comun a căluşarilor. Pe lângă calităţile de organizator, vătaful trebuie să fie mai întâi de toate un foarte bun dansator, pentru că el este conducătorul în dans a celorlalţi membrii din ceată.

Ajutorul de vătaf este căluşarul care dansează lângă vătaf şi care poate prelua conducerea în dans a cetei la solicitarea vătafului. Acest lucru se întâmplă mai ales când vătaful vrea sa se odihnească sau să observe mai bine evoluţia dansului.

Mutul[ii] reprezintă personajul comic al cetei, având ca rol principal întreţinerea bunei dispoziţii a asistenţei, prin improvizarea unor momente comice. El intervine şi în dans pentru alinierea formaţiei, delimitează spaţiul de joc trasând un cerc cu vârful sabiei, ajută pe vătaf la jurământ, pregătind legătura steagului. El are interdicţia de a vorbi[iii], dar în cazul cetei la care ne referim, nu este foarte severă, mutul având permisiunea sa vorbească din când în când.

Stegarul este căluşarul care poartă steagul în toate zilele când se joacă pe la casele gospodarilor şi trebuie sa fie atent ca vârful să nu atingă niciodată pământul[iv]. Pe timpul nopţii, steagul rămâne în curtea vătafului legat orizontal sub streaşina casei, iar după **dezlegat,** stegarul are grijă ca prăjina să fie depozitată într-o dependinţă a gospodăriei sale, să fie ferită de umezeală şi să nu se folosească în alte scopuri.

Lăutarii sunt doi instrumentişti care cântă la vioară şi ţambal şi provin din localitatea Frăteşti, centru lăutăresc important în zona noastră folclorică. Din anul 2002 până în zilele noastre, formaţia este alcătuită din

Ion Călin la vioară şi Nicolae Frunză la ţambal.

Costumaţia căluşarilor se compune din pălărie neagră cu panglici roşii, albastre, albe şi tricolore care cad pe spate, cămaşă albă cu doi trandafiri din funde cusuţi pe piept, dintre care unul de culoare roşie, bandă tricoloră pusă pe diagonală de la dreapta la stânga, „colan" (brâu cusut cu mărgele colorate), două şorţuri ţărăneşti cusute cu motive populare şi prinse în faţă şi în spate, pantaloni negrii, ciorapi negri cu ciucuri roşii, opinci cu ciucuri roşii în vârf şi pinteni cu zurgălăi. În mâini poartă beţe din lemn de alun confecţionate la strung, cu dimensiunea de aproximativ un metru, având prinse de mânere panglici colorate[1].

Mutul se îmbracă cu haine vechi, rupte şi peticite, poartă o căciulă veche pe cap şi are în mână o sabie de lemn. Până în anii '80, acesta purta şi un falus de lemn prins la brâu, cu care făcea anumite gesturi sugerând actul sexual[v]. Aflându-se într-una din zilele Rusaliilor la Bucureşti, în Piaţa Progresul, căluşarii au fost alungaţi de agenţii de ordine publică, sub motivul comportamentului obscen. Atunci ei au hotărât să scoată acest accesoriu din costumaţia mutului. Mutul mai poartă şi o traistă pe umăr, în care strânge banii oferiţi de persoanele cărora le-a plăcut evoluţia acestuia.

Legatul căluşului este momentul când se rosteşte jurământul şi se leagă steagul. Pentru aceasta, cu trei săptămâni înainte de Rusalii, vătaful şi doi căluşari merg acasă la lăutari, le dau arvuna şi stabilesc ziua, ora şi locul întâlnirii cetei. În ziua de sâmbătă, înainte de duminica Rusaliilor, în jurul orei 13:00, căluşarii costumaţi se strâng în curtea vătafului, după care merg în tăcere, încolonaţi doi câte doi, pe o pajişte la marginea satului în apropierea casei vătafului, unde în mod tradiţional se face legatul căluşului. La locul respectiv, vătaful, ajutat de mut, leagă în vârful prăjinii fire de usturoi, pelin, grâu şi o năframă albă, cusută cu motive populare, adusă de stegar. Legătura se face cu ajutorul panglicilor colorate primite de la toţi căluşarii (câte una de fiecare). După acest moment, căluşarii aflaţi de o parte şi de alta a prăjinii steagului ţinută în poziţie orizontală, pun mâna dreaptă pe steag şi repetă jurământul rostit de vătaf. Jurământul se referă la faptul că trebuie să fie căluşari adevăraţi, să nu se îmbete sau să aibă contact cu femeile pe durata zilelor când aceştia joacă. În acest timp, căluşarii ţin în gură câte un fir de pelin, dat de vătaf. După jurământ, trec în tăcere, unul câte unul pe sub steag. Prăjina steagului se ridică apoi în poziţie verticală. Un căluşar se urcă în vârf şi stă acolo, până când ceilalţi joacă „Floricica" în jurul ei. După încheierea jocului, căluşarul coboară şi îşi ocupă locul în formaţie. La acest moment, nu au voie să asiste persoane străine (nici chiar stăpânul acelui loc). Pelinul ţinut în gură în timpul jurământului este păstrat de căluşari ca plantă cu puteri tămăduitoare. După încheierea legatului, ceata se întoarce la casa vătafului, după care se pleacă la Giurgiu.

Jocul la casele gospodarilor începe sâmbătă după orele 15:00 la Giurgiu, continuă în oraş toată ziua de duminică şi se încheie luni seară, la Oinacu, după ce a fost colindat întregul sat. Mutul este cel care intră primul pe poartă şi întreabă gazda dacă primeşte căluşul. După acordul acesteia, vătaful împreună cu toată ceata, intră în curte. Gazda pune o găleată cu apă pe o măsuţă în faţa casei, o farfurie cu sare (sau un bolovan de sare), usturoi şi o altă farfurie cu „colărezi" (bucăţele de aluat fierte în lapte). Mutul sau vătaful, iau găleata cu apă şi o aşează în centrul cercului trasat cu vârful sabiei.

Căluşarii joacă după aceea în acest perimetru având tot timpul găleata cu apă în centru. După ce au jucat, mutul sau vătaful, pune găleata înapoi pe masă şi primeşte din partea gazdei un prosop. Suita de dansuri pe care căluşarii o joacă la casele gospodarilor se compune din „Floricica, Brâul , Cârligul şi Hora Căluşarilor". La acest ultim dans cu care se încheie jocul, se prind şi persoanele din asistenţă. La sfârşit, gazda oferă bani căluşarilor pe care îi ia vătaful şi îi pune într-o traistă aflată în grija stegarului. Căluşarii mai primesc deseori ţuică, vin şi cozonac.

Dezlegatul căluşului se face luni, la apusul soarelui, tot la locul unde s-a făcut legatul. Se procedează întocmai ca la legat, cu momentele în ordine inversă şi tot acum are loc ultimul joc. Usturoiul, pelinul şi grâul se împart în mod egal căluşarilor care le iau acasă. Năframa care a stat trei zile legată în vârful steagului, este luată înapoi de stegar şi păstrată pentru anul viitor. Ultimul act este aruncarea prăjinii de către toţi căluşarii odată, după care este luată de stegar acasă la el. Tot acum se plăteşte şi restul sumei de bani lăutarilor, conform înţelegerii făcute cu aceştia. În anii trecuţi, dezlegatul avea loc marţi seara, dar legatul se făcea sâmbătă seara.

Practicile de vindecare specifice căluşului[vi] se adresează tuturor categoriilor de persoane care potrivit credinţelor populare, se pot însănătoşi sau pot fi feriţi de boli, dacă sunt tămăduiţi de membrii cetei. Astfel, mamele care au copii bolnavi, dau îmbrăcăminte de la copiii respectivi pentru a fi purtate la brâu de căluşari. După dezlegat, acestea se înapoiază şi se îmbracă cu ele copiii pentru a se însănătoşi „ să fugă sperietura". Părinţii pun copiii în braţele căluşarilor să joace cu ei în horă. La sfârşit, căluşarii pun copiii pe iarbă verde, aşează lângă ei beţele şi pălăriile, iar părinţii ridică de acolo copiii, după ce în prealabil au lăsat în locul respectiv, diferite sume de bani. Pentru însănătoşirea copiilor bolnavi de „sperietură", în anii trecuţi se rupea o bucată de pânză din fusta mutului, se dădea foc şi se afuma cu ea. Acest obicei a dispărut însă în ultimii ani. Dacă un matur sau un copil este bolnav, se pune pe pământ un aşternut, se aşează pe el, iar căluşarii sar pe rând de trei ori pe deasupra acestuia. Din apa din găleată care a stat în mijlocul cercului când aceştia au jucat în curtea gospodarului, prima dată bea gazda, apoi membrii familiei, persoanele din asistenţă care doresc acest lucru şi, la sfârşit, animalele din curte. Pentru copiii bolnavi de „sperietură" sau pentru prevenirea acestei boli, se pun pe capacul găleţii obiecte de îmbrăcăminte ale acestora. În unele gospodării care au cai, se pune pe masă şi un ham de cal „ ca să nu se sperie".Usturoiul luat din steag de către căluşari la dezlegat este consumat în credinţa că acesta, poate preveni îmbolnăvirea de malarie „să nu-i prindă frigurile". În cele trei zile de căluş, membrii cetei poartă la ei căpăţâni de usturoi, pe care le împart celor care solicită acest lucru, pentru ca aceştia să fie feriţi de boli. Pelinul din steag, se pune sub aşternut, în credinţa că aceasta poate preveni apariţia unor boli. Grâul folosit la legatul steagului se dă de mâncare la animale pentru ca acestea, „să rămână sănătoase". Pe lângă practicile de vindecare, există şi alte **obiceiuri şi credinţe legate de acest ritual,** prezente încă în conştiinţa oamenilor, întărind astfel faptul că tradiţia s-a păstrat în forme bine păstrate , chiar dacă elementele civilizaţiei moderne pătrunse în lumea satului tind să înlocuiască vechile valori. Când un tânăr vrea să intre în ceată, acesta este pus să joace împreună cu ceilalţi căluşari în ziua de luni, când se joacă la casele gospodarilor din Oinacu. Dacă dovedeşte aptitudini de dansator, anul următor este introdus în ceată. Un căluşar trebuie să rămână în ceată un număr impar de ani. Dacă o persoană trece printre doi căluşari, acesta trebuie să treacă înapoi tot printre cei doi.

La casele gospodarilor este obiceiul ca gazda să aducă o oală de pământ plină cu lapte, din care beau toţi căluşarii. Când îi vine rândul mutului, acesta bea şi el, după care aruncă oala în sus şi o sparge cu sabia.

Atunci când se întâlnesc două cete de căluşari în sat, se iau la întrecere în dans. Ceata învingătoare rămâne în continuare să joace la casele oamenilor iar cealaltă pleacă în altă localitate.
Pe timpul când sunt legaţi prin jurământ, membrii cetei nu au voie să intre în biserică.

Prof. Gheorghe Niţescu,
consultant artistic CJCPCT Giurgiu

---

[i] Ion Ghinoiu: *Obiceiuri populare de peste an*. Dicționar. Bucureşti, Editura Fundației Culturale Romane, 1997, p. 213.

[ii] Cristian C. Ghenea: *Din trecutul culturii muzicale româneşti*. Bucureşti, Editura Muzicală, 1965, p. 39 – 40.

[iii] Teodor T. Burada:*Privelişti şi datini populare în Moldova*. În: *Opere vol. III*. Bucureşti, Editura Muzicală, 1978 p. 204

[iv] Ion Ghinoiu: *Obiceiuri populare de peste an* .Dicționar. Op. cit. p. 189.

[v] Romulus Vulcănescu*: Mitologie Română*. Bucureşti, Editura Academiei,1987, p. 378 - 379

[vi] Cristian C. Ghenea: *Din trecutul culturii muzicale româneşti*. Op.cit. p. 40

[vii] Ovidiu Drâmba: Istoria culturii şi civilizației. Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1984, p. 810.

Legenda Gostinului

Demult, când lumea era mai puţină, când făina de porumb, dar şi peştele din apele curgătoare erau mai dulci, când păstorii munţilor coborau la şes cu turmele la iernat, mânaţi de crivăţul iernilor, cu mulţi ani în urmă, au ajuns prin locurile acestea de la mal de Dunăre trei ciobani cu multe turme de oi.

Aici, lângă malul Dunării, la poalele unei păduri, pe la sfârşit de brumărel, păstorii şi-au aflat sălaş, şi-au săpat bordeie, au îngrădit adăpost pentru oiţe, ferindu-le de fiarele şi spurcăciunile pădurii.

Doi erau trecuţi de toiul vieţii, cel de-al treilea era mai voinic, mai tânăr, dar şi mai trist, căci totdeauna trebuia să-i părăsească pe cei dragi şi să plece cu oile la câmpie, unde ele găseau hrană până spre Paşte.

Lunca Dunării poate că le-a fost celor trei ciobani loc prielnic de trai, căci sătenii spun, cei drept, din auzite, că aici s-au adunat în câţiva ani zeci de turme la iernat. Cu timpul şi-au durat aici adăposturi durabile, şi-au adus cu ei nevestele, copiii şi iatăaşa, cu vremea s-a întrămat aici un sat, un sătuc de ciobani.

Oamenii stabiliţi aici aveau locuri limpezi ca să semene porumb, grâu, oile aveau din belşug iarbă, peştele din Dunăre şi bălţile din jur se dovedea hrănitor, ca şi vânatul cu cae se îndeletniceau oamenii stabiliţi aici.

Baciul cel voinic, de care ascultau cei din jurul său s-ar fi numit Costin.

Cei din neamul lui, oameni harnici şi cu rost în sat erau ai lui Costin, urmaşi, nepoţi şi strănepoţi.

Cu timpul satul a luat numele de Costin mai apoi Gostin, de unde azi GOSTINU. Numele unor locuri din preajma localităţii poartă şi astăzi prenumele fiilor sau nepoţilor lui Costin: Bărăitaru, Balabanu, Banduru (de la Panduru), Coţofana sau Lebăda, Joiţa.

Legenda mai spune că satul ar avea vechimea cetăţii lui Bucur şi că zeci de ani a fost un sat grăniceresc, la hotarul cu Bulgaria.

Gostinarii s-au îndeletnicit şi cu albinăritul, ocupaţie care acum un secol era întâlnită la sătenii noştrii. Cei mai de vază oameni ai satului aveau lângă casă între 3-50 de stupi de albine.

Albinele făceau faguri în buduroaiele scobite din lemnul de copaci uscaşi (uleie li se zicea). Cu anii au ajuns şi aici stupii din cutii de lemn (stupi sistematici).

Am insistat pe acest lucru căci legenda mai spune că satul şi-ar fi luat numele de la cuvântul „boştină”, resturi de ceară, de la teaşc, rămasă după ce s-a „ales cea limpede, din faguri de la care fusese strecurată mierea”.

Prindea bine această istorisire la oamenii satului cărora, asemuirea cu albinele nu le venea deloc rău.

Culeasă de prof. Victor Enache, prin 1966,
de la bătrânul Mitică Tivgă din Gostinu, atunci în etate de 69 ani.

Folclorul giurgiuvean apreciat la Sibiu

În perioada **06 – 09 august 2009**, Muzeul Civilizaţiei Populare Tradiţionale „Astra” din Dumbrava Sibiului a găzduit cea de-a VIII-a ediţie a **Festivalului Naţional al Tradiţiilor Populare**, festival oraganizat de Complexul Naţional Muzeal "ASTRA" sub autoritatea Ministerului Culturii Cultelor şi Patrimoniului Naţional şi sub patronajul Guvernului României în colaborare cu Centrul Naţional pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, Consiliile Judeţene şi Centrele Judeţene pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale ale judeţelor invitate, cu sprijinul financiar al Consiliului Judeţean Sibiu şi al Primăriei Municipiului Sibiu.

La fiecare ediţie a Festivalului participă reprezentanţi ai câte unui judeţ din Transilvania (inclusiv Banatul, Crişana şi Maramureşul), Muntenia (inclusiv Oltenia şi Dobrogea), Moldova (inclusiv Bucovina şi Basarabia) şi din Republica Moldova. Cele 3 judeţe invitate în acest an au fost **Braşov, Giurgiu** şi **Neamţ**, precum şi comunităţile româneşti din **Serbia** printr-un grup folcloric de pe **Valea Timocului,** iar din **Ucraina** prin membrii ansamblului “Dor basarabean” din Odesa.

Conform regulamentului, festivalul s-a axat pe şapte secţiuni tematice: **Arte religioase** (tradiţii cultice legate de practicile religioase), **Arte literare orale** (basme, eresuri, poezie şi teatru popular), **Arte muzicale** (interpreţi vocali şi instrumentali), **Arte coregrafice** (dans popular), **Arte plastice tradiţionale** (meşteşuguri artistice), **Arte mecanice** (creaţie tehnică tradiţională) şi **Artă culinară** (meniuri după reţete tradiţionale). Secţiunile arte plastice, arte mecanice şi arte literare au avut drept loc de desfăşurare gospodăriile şi monumentele de tehnică populară, secţiunea arte religioase - Biserica din Bezded, secţiunea arte culinare - Cârciuma din Bătrâni, iar secţiunile arte muzicale şi arte coregrafice pe scena de pe lac şi gospodării.

În urma invitaţiei primite, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu a trimis către plaiuri sibiene pentru a reprezenta cultura tradiţională vlăsceană 70 artişti din municipiu şi judeţ : **Ansamblul folcloric *Doina Dunării*** a Centrului Cultural Local “Ion Vinea”, **Ceata de *Căluşari*** din comuna Oinacu, **Grupul folcloric** din comuna Ghimpaţi (prof. coordonator Florin Voicu), soliştii vocali **Vasile Georgeta** din comuna Băneasa şi **Chiripuci Ion** din Giurgiu, iar din localitatea **Valea Bujorului** com. Izvoarele, **Marina Matei**, rapsod popular. Meşteşugurile tradiţionale au fost reprezentate de patru meşteri populari: **Tîru Elena** (ţesături tradiţionale) şi **Tîru Costel** (împletituri din papură), ambii din comuna Oinacu, iar din comuna Gostinu - **Tîru Maria** (cusături tradiţionale) şi **Cimpoieru Gherghina** (împletituri papură). Demonstraţiile de artă culinară au fost asigurate de către **Oprea Stanciu** comuna Oinacu şi **Gheţu Victoria** din comuna Ghimpaţi – ambele prezentând reţete şi preparate culinare specifice zonei Vlaşca – iar **Velica Eusebiu** din Giurgiu- artele religioase.

Festivalul Național al Tradițiilor Populare a început cu câteva surprize mai puțin plăcute, legate de condiţiile meteorologice, dar acest lucru nu a schimbat programul de desfăşurare a festivalului. În prima zi de festival, din cauza ploii, a fost schimbată locaţia spectacolului de deschidere - din Piața Mare la Sala Thalia.

Până la urmă, vremea nu s-a arătat potrivnică, astfel încât la ora 18^{00} s-a putut ține chiar și parada de costume tradiționale, care fusese anulată în cursul dimineții. Meșterii și rapsozii populari veniți la festival au defilat pe Bulevardul Victoriei și pe Bulevardul Nicolae Bălcescu, până în Piața Mare, unde au dansat timp de peste un sfert de oră. După un scurt moment de vizitare a expoziției ”Tradiția unui festival”, găzduită de Primăria Municipiului Sibiu, alaiul de muzicanți, meșteri și dansatori s-a îndreptat, cântând, înspre Sala Thalia, care s-a umplut imediat de iubitori ai tradițiilor populare. După urarea de bun venit adresată de organizatori, au luat cuvântul, pe rând, reprezentantul Institutului Cultural Roman – dl. Bogdan Jitea, al Ministerului de Externe – dl. Mircea Gherboveț, precum și

reprezentanţii Centrelor Judeţene pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale ale judeţelor invitate.

Spectacolul de deschidere a fost antrenant, aplauzele exprimând din plin entuziasmul publicului.
De vineri până duminică, cei care au vizitat Muzeul în aer liber, au avut parte de numeroase demonstraţii practice începand cu ora 10.00, şi de spectacole pe scena de pe lac, începând cu orele 17.00 Deoarece în Muzeul Civilizaţiei Populare Tradiţionale „Astra" din Dumbrava Sibiului nu exista nicio gospodărie din judeţul Giurgiu, meşterii populari vlăsceni şi-au demonstrat măiestria într-o gospodărie din Cărbuneşti – Dolj. În cele trei zile de festival, giurgiuvenii au avut ocazia să facă cunoscute meşteşugurile tradiţionale (ce încă se practică în satele vlăscene) numeroşilor vizitatori – atât români cât şi străini – prezenţi în aceste zile în muzeu (conform conducerii Complexului Naţional Muzeal "ASTRA" – dl. Director General Valeriu Olaru - numărul acestora a depăşit cifra de 10.000).

Doi dintre creatorii populari prezenţi la Sibiu sunt şi instructori la Şcoala Populară de Arte şi Meserii din cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale: Tîru Elena (ţesături tradiţionale) şi Tîru Costel (împletituri nuiele); aceştia transmit meşteşugurile mai departe copiilor din şcolile Oinacu şi Braniştea, având la clasa peste 20 cursanţi dornici de a învăţa. Foarte dificilă a fost alegerea celor doi copii ce i-au însoţit pe dascălii lor la acest festival, deoarece toţi sunt foarte pricepuţi, viitori meşteri populari.

Însăşi coordonatoarea acestui festival, Mirela Creţu, director de specialitate în cadrul muzeului, a apreciat măiestria micilor artişti. Tot în gospodărie, copiii din Ghimpaţi au prezentat publicului două dintre obiceiurile de primavară practicate pe uliţele satului : Lazărul şi Buieniţii. Călușarii au atras un alai impresionant pe uliţele Muzeului în aer liber, sâmbătă dimineața, vizitatorii fiind fascinaţi de jocul căluşului vlăscean.

Sâmbătă după amiază, la Hanul din Bătrâni, judeţul Giurgiu şi-a prezentat specialităţile culinare printr-o demonstraţie în aer liber, în faţa unui public ce devenea din ce în ce mai numeros, atras fiind de aromele îmbietoare. Din cauza unor probleme tehnice, din cele patru produse culinare (dolungaci, scoverzi, gogoşi şi pâsat), s-au preparat doar două. După ce au fost atenţi la cum se prepară gogoşile, asistenţa a trecut apoi la degustarea acestora, cei mai nerăbdători fiind copiii.

În fiecare zi a festivalului, începând cu orele 17.^{00}, pe scena de pe lacul aflat în mijlocul muzeului, Ansamblul folcloric *Doina Dunării* a Centrului Cultural Local "Ion Vinea" a impresionat publicul prin spectacolele de mare calitate artistică şi înaltă ţinută, spectacole ce au ridicat de fiecare dată în picioare întreaga asistenţă. Alături de ansamblu, pe scenă au urcat şi cele două soliste din Băneasa şi Izvoarele, artiştii giurgiuveni fiind răsplătiţi, de fiecare dată, cu îndelungi aplauze.

Seara de duminică a încheiat cea de-a VIII-a ediţie a festivalului, ediţie reuşită din punct de vedere: artistic, managerial şi financiar- după spusele Directorul general Valer Olaru. Alături de Diplomele de excelenţă primite de fiecare dintre participanţi, cea care s-a bucurat de cea mai mare apreciere atât din partea publicului cât şi a organizatorilor, a fost rapsodul popular MARINA MATEI, căreia i s-a înmânat diploma ce conferă primirea domniei sale în rândurile membrilor ACADEMIEI ARTELOR TRADIŢIONALE DIN ROMÂNIA.

În această fundaţie, echivalentă unei „academii a ţăranului român", în sensul de a fi un forum public destinat exponenţilor de elită ai culturii populare tradiţionale, regăsim portrete ale creatorilor consacraţi, recunoscuţi de comunitatea de origine drept purtători ai unui patrimoniu nepreţuit şi demn de a fi perpetuat. Academia Artelor Tradiţionale din România este un for naţional al celor mai valoroşi şi reputaţi creatori de artă populară din ţara noastră, aleşi de cei mai buni specialişti din domeniul etnologiei, reuniţi deopotrivă într-un dialog concret, analitic, viu, deschis, democratic şi permanent cu privire la trecutul, prezentul şi viitorul creaţiei artistice de toate genurile.

Carmen Mihaela Frîncu
Director CJCPCT Giurgiu

Obiceiuri şi tradiţii din satele vlăscene
„Drăgaica”

O sărbătoare deosebit de importantă din cadrul calendarului popular, o reprezintă ***Drăgaica*** sau ***Sânzienele***, care se serbează pe data de 24 iunie în cinstea unei divinităţi străvechi, identificată de unii cercetători cu zeiţa Diana şi Iuno din Panteonul roman[1]. În satele noastre, se crede că respectarea acestei sărbători, protejează recoltele, face ca rodul să fie bogat, apără sănătatea oamenilor şi a animalelor.

În trecut, conform relatării unor bătrâni, se constituia ceata ***drăgăicilor*** , formată din 2 până la 6 fete cu vârste cuprinse între 14 şi 19 ani, însoţite de un stegar care purta steagul. Acesta era alcătuit dintr-o prăjină ce avea legată în vârf o cruce de lemn, un mănunchi de spice de grâu, usturoi, pelin şi flori de sânziene, plante considerate în credinţa populară ca având puteri magice. Grupul era însoţit de un fluieraş şi un toboşar, care asigurau acompaniamentul muzical. Dintre membrele cetei se alegea cea mai frumoasă fată, care se împodobea pe cap cu o cunună din spice de grâu.

În judeţul Giurgiu, obiceiul s-a practicat în vechime, iar mărturii despre existenţa lui le-am găsit în 1996 la Oprea Nidelea, de 74 de ani, din localitatea Găujani, care ne-a spus: „Pe vremea când aveam 17-18 ani, făceam *steagul* dintr-o prăjină de 2-3 metri, îi aşezam în vârf o cruce de lemn, legam spice de grâu, flori, pelin, iar pe braţele crucii puneam mărgele, brăţări şi îmbrăcăminte de copil”.

Ceata colinda pe la casele gospodarilor cântând un cântec specific obiceiului şi dansând în acelaşi timp. După modelul cetei de căluşari, fetele dansau şi alte dansuri din repertoriul local: Cârligul, Zvâcul, Ţigăneasca şi Brâul. În timpul jocului, exista obiceiul ca mamele să agaţe hainele copiilor în steag, să fie jucate, în credinţa că acestea vor apăra sau vindeca copiii de diferite boli.

La Vărăşti Nedelcu Elena de 67 de ani în 1997, şi-a amintit şi ea de ceata drăgăicilor, care cu mulţi ani în urmă, colinda în localitate „ dar nu la oricine, numai la prietene”.

Prof. Gheorghe Niţescu,
consultant artistic la CJCPCT Giurgiu

---

[1] Ion Ghinoiu: ***Obiceiuri populare de peste an. Dicţionar***.
Editura Fundației Culturale Române, Bucureşti, 1997, p. 66

Şcoala Populară de Arte

Şcoala Populară de Arte a judeţului Giurgiu a fost înfiinţată încă din anul 1960, în subordinea Ministerului Culturii, având rolul de a promova învăţământul artistic, de a forma şi cultiva talentele, contribuind la pătrunderea fenomenului cultural şi îmbunătăţirea perceperii frumosului în comunitate.

De aproape 50 de ani au păşit pragul acestei instituţii mii de cursanţi de toate vârstele, de la preşcolari la adolescenţi, oameni maturi şi pensionari.

Mulţi îşi găsesc aici starea de spirit - după o zi de muncă în producţie, la birou sau la şcoală – în faţa unui instrument muzical, a unui şevalet, în ritmul unui dans, repetând o arie sau făcând un obiect de artă populară, toate acestea sub îndrumarea competentă şi blândă a profesorilor lor care ştiu să creeze un climat de prietenie, linişte, admiraţie şi căldură sufletească pe care cursanţii o resimt. Aşa s-au format mii de talente, în Şcoala Populară de Arte Giurgiu care apoi şi-au luat „zborul" spre marile scene din ţară şi străinătate ca solişti vocali, în coruri renumite, ca solişti instrumentişti, balerini, pictori, actori, meşteri populari sau cadre didactice de specialitate.

Aici s-au pus în scenă de la spectacole pentru copii inspirate din basme, la operete ca „Ana Lugojana", „Piatra din casă", „Duduca Bălaşa", piesa de mare succes „Vlad Ţepeş" sau spectacole de varietăţi în care profesori şi elevi simţeau aceiaşi trăire emoţională.

Astăzi, sub numele de Şcoala Populară de Arte şi Meserii din cadrul Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu, instituţie aflată în subordinea Consiliului Judeţean Giurgiu, se continuă modelarea talentelor, educaţia artistică şi estetică a comunităţii şi pregătirea tinerilor pentru instituţii superioare de profil.

Activitatea şcolii se desfăşoară atât în municipiul Giurgiu cât şi în judeţ (Meletie- Băneasa şi comuna Oinacu), iar secţiile existente sunt următoarele:

- Muzică: pian, chitară clasică, canto muzică uşoară, canto muzică populară, vioară, orgă electronică, acordeon;
- Coregrafie: dans modern, dans aerobic, dans popular;
- Artă plastică: pictură, grafică, design;
- Artă populară: cusături tradiţionale, ţesături tradiționale, arta lemnului.

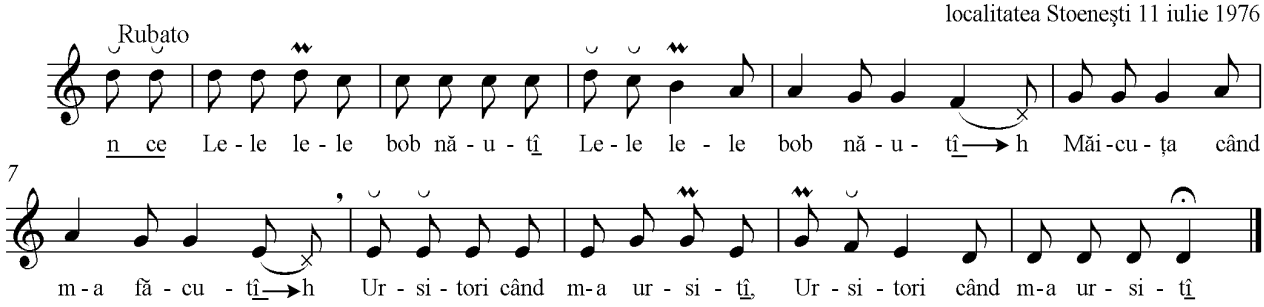
Sunt şi astăzi cursanţi de toate vârstele, entuziaşti, care-şi petrec timpul liber în mod plăcut şi util, îmbogăţind palmaresul şcolii de la an la an cu diplome şi premii obţinute din participări la festivaluri şi concursuri naţionale şi internaţionale sau la olimpiade.

Marioara Danilov
șef serviciu
Școala Populară de Arte și Meserii

Din tezaurul creaţiei tradiţionale vlăscene

Baladă haiducească

inf. Ion Galaman 7o ani,
localitatea Stoeneşti 11 iulie 1976

n ce /: Lele, lele, bob năutî, : /
Măicuţa când m-a făcutî,→h
/: Ursitori când m-a ursitî. : /
n Şi-aoleu
măi ce Moşâca a ascultatî,
Ursitori când m-a ursitî,→h
Pân' n-oi mânca dă furatî,
/: Să nu mă ţin săturatî.→h : /
Iar moşica ce zicea:

Ploaia-n codru dă ploua,
Tot pă el dă mi-l scălda.
măi ce Ninsoarea când îl ningea,
Tot pă el că-l înfăşa.
măi ce Vântu-n codru când bătea,
Tot pă el îl legăna,
Măricel că mi-l făcea.
neică Măricel frate de-o lună,
Mi se-nvârtea într-o mână.
Măricel de două luni,
Se-nvârtea în două mâini,
'Jura oamenii de mumi,
Ia-l maică şi du-l în satî,
Şi trage-l de apucatî.
Da-rar Dumnezeu să dea.
Să mi-l ia fălcăriţa.→u
î Şi-aoleu
măi da Iar măicuţa ce făcea,
În scutece-l înfăşa,
î Şi în codru-l lepăda,
Dumnezeu nu să-ndura.

măi ce Neică→o
Fi-rar mama dă cal murgî,
La o parte din colnicî,→h
n Că te vede f-un voinicî,
'Ţi-pune piedica dă gâtî,
Te scoate vineri la târgî,
Vineri la Vinerea Mare,
/ : Mi te dă-n şapte parale. : /
Lele → of
măi ce M-a trimes maica la sapă,
Mi-e urâtă dăo-n coadă,
n Sapa lată, coada lungă,

Se uita după pricini,
Fura ceapă din grădini,
Usturoi dă la vecini,
Du pă mărăcini, / :
Custuri du pă bătături.
neică Astăzi ceapă, mâine prazî,
Până dete de-un cal breazî,
î Fi-rar mama lui nu-l lasî,
Măcar dă-oi da de necazî.
Mă făcui de unsprezece,
Învăţai Oltul d-al trece,
/: Şi cai galbeni d-a petrece. : / 2(→î)

Bolovanii mă usucă,
Nu mai bagi parale-n pungă.
Coda este noduroasă,
Dă mă omoară la oase. : /
băi ce M-a trimes taica la coasă,
Mi-e urâtă dăo-n coadă.
n Coadă-naltă şi subţire,
Coasa mereu vine-n mine.
Când fu soarili la prânzî,
Foamea m-a tras la pământî.

Culeasă şi transcrisă de prof. Gheorghe Niţescu,
consultant artistic la CJCPCT Giurgiu

Doi elevi giurgiuveni premiaţi la Olimpiada Naţională a "Meşteşugurilor Artistice Tradiţionale"

Abia sosiţi de pe meleagurile sibiene (unde au participat la cea de a VIII-a ediţie a Festivalului Naţional al Tradiţiilor Populare), instructorul şi meşterul popular Costel Tîru împreună cu elevii săi IONUŢ CRISTIAN MARCU şi VALENTIN GRAUR s-au reîntors pentru a participa – de această dată – la **Olimpiada Naţională a "Meşteşugurilor Artistice Tradiţionale".**

Organizată de Ministerul Educaţiei, Cercetării şi Inovării, prin Inspectoratul Şcolar Judeţean Sibiu, în colaborare cu Ministerul Culturii, Cultelor şi Patrimoniului Naţional prin Complexul Naţional Muzeal "ASTRA" Sibiu, faza naţională a olimpiadei a reunit peste 200 participanţi (elevi şi instructori) din 33 judeţe. Elevi talentaţi din toată ţara au fost prezenţi în perioada 20 – 25 august în Dumbrava Sibiului, pentru a confecţiona obiecte tradiţionale şi pentru a face demonstraţii publicului vizitator.

Manifestarea a început pe data de 21 august, de la ora 11^{30}, cu un „Te Deum" oficiat la Biserica din Dretea, judeţul Cluj, iar deschiderea oficială şi prezentarea concurenţilor – cu vârste cuprinse între 6 şi 18 ani îmbrăcaţi în portul popular specific zonei de provenienţă , a avut loc la ora 17^{00}, pe scena de pe lac din cadrul muzeului.

Elevii prezenţi în Muzeul în aer liber din Dumbrava Sibiului şi sub arcadele de la Casa Artelor - în zilele de sâmbătă şi duminică (22 şi 23 august 2009), la Olimpiada meşteşugurilor artistice tradiţionale, au concurat la meşteşugurile: icoane pictate pe sticlă, lemn şi piatră, icoane de vatră, pictură naivă, icoane sculptate pe lemn, metaloplastie, încondeiat ouă, potcovit ouă, confecţionat măşti, confecţionat păpuşi în port popular, croşetat, brodat pe piele, brodat cu mărgele, cusut, împletit fibre vegetale (salcie, pănuşi), împletit ciucuri pe lemn, dantelă cu suveică, ţesut la război vertical şi orizontal, confecţionat podoabe, confecţionat opinci, olărit, modelaj, confecţionat instrumente muzicale, prelucrare lemn, os, fier. Timp de patru zile, micii meşteri populari au avut ocazia de a-şi demonstra măiestria atât în faţa numeroşilor vizitatori prezenţi în aceste zile pe aleile muzeului, cât şi a unui juriu de specialitate alcătuit din muzeografi, restauratori, inspectori din cadrul IŞJ Sibiu, având-ul ca preşedinte pe prof. universitar Ilie Moise.

Cei doi reprezentanţi ai judeţului nostru au reuşit să impresioneze juriul cu priceperea şi îndemanarea de care au dat dovadă în cele cinci zile ale olimpiadei, ocupând locul I la secţiunea **Împletit fibre vegetale.** Bucuria noastră pentru obţinerea acestor rezultate deosebite este cu atât mai mare cu cât, pentru cei doi băieţi, prezenţa la Sibiu este prima la o astfel de manifestare. Marcu Cristian Ionuţ şi Graur Valentin sunt elevi în clasa a-VII-a la Şcoala din comuna Oinacu şi anul III la cercul de prelucrare a lemnului din cadrul secţiei Şcolii Populare de Arte şi Meserii a Centrului Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale Giurgiu.

Prof. Carmen Mihaela Frîncu
director CJCPCT Giurgiu

Pasteluri de toamnă

Prof. Valentina Nicolae

Sfârşit de toamnă

Până ieri,bătrâna doamnă
Veselă picta natura;
Azi e tare supărată
Şi pe toţi îşi varsă ura

Florile sunt îngheţate
Sub sărutul aspru al brumii
Cerul tot s-a-ntunecat
Parcă ar fi sfârşitul lumii

Păsărele zgribulite
Se ascund în rămurele
Sălciile despletite
Tremură de frig şi ele

Vântul ascuţit şi rece
Fugăreşte frunze moarte
Vrea, din cale-i să se deie
Toată lumea la o parte

Dar deodat se luminează
Mici steluţe de argint
Horă fac în jurul nostru
Sărutându-ne cu-alint

Sărutarea lor e rece
Şi-ntr-o clipă se preface
Într-o lacrimă fugară
Ce-ţi strecoară-n suflet pace

Este primul semn ce-aduce
Veşti că va veni curând
A zăperilor crăiasă
Mantia-i albă fluturând

Te-aşteptăm, mândră crăiasă
Te-aşteptăm cu drag să vii
S-aşterni haina purităţii
Peste dealuri şi câmpii.

Nostalgie de toamnă

La fereastră, gânditoare,
Stau şi ascult cum cântă vântul
Si privesc cum fulgi de argint
Cochetează cu pământul

Se ridică, se coboară
Într-un dans ameţitor
Fufi, toarce lângă mine
Şi se joacă pe covor

E atât de cald în casă
Şi miroase –a cozonac
Fufi – ncearcă să m–atragă–n
Joc, iar eu îi fac pe plac

Însă gândul meu aleargă
Plin de dor să o-ntâlnească
Pe a florilor crăiasă,
Inima să-i dăruiască

Dar crăiasa-i prea departe
Până când se va întoarce
Va mai trece multă vreme
Deci Fufică poate toarce

Liniştit la gura sobei
Iar eu stau şi- admir zăpada
Ce-ntr-o clipă-n alb îmbracă
Pomii casele şi strada.

Măiastra

Ai lumii pictori sunt copiii
Pe lângă tine, Toamnă
Despre pictură totul stii,
Frumosul stii ce n-nseamnă.

În tonuri dulci ai colorat
Mesteceni, fagi şi-arini
Natura toată ai transformat
Gătind-o cu lumini

Şi tuturor ne-ai dăruit
Comori de frumuseţe
Tu, pace-n suflet ne-ai sădit
Iubire şi tandreţe

Apoi, deodat' te-ai supărat
Chemat-ai bruma, vântul
Poruncă straşnică le-ai dat
Să ardă tot pământul

Şi-ai poruncit s-adune nori
Să spele totu-n cale,
Să veştejească pomi şi flori,
Să lase cuiburi goale.

Şi vântul aspru, bruma rece
Au împlinit porunca
Şi-au pustiit dintr-o suflare
Şi munţii-nalţi şi lunca.

S-a întors dalba crăiasă

A-mbrăcat natura toată
Haina albă, lucitoare
Pomii, plini de promoroacă
Strălucesc, zâmbind la soare

S-a întors dalba crăiasă
În rădvanul tras de zmei
Sprintenă, fermecătoare
Toţi se-nclină-n calea ei

Doamna Iarna, maiestuoasă
Cu bagheta-i de cleştar
Mici steluţe de mătase
Tuturor oferă-n dar

Tuturor ne dăruieşte
Mici steluţe de argint
Si obrajii ni-i roşeşte
Sărutându-ne cu-alint

Iar la sania de gheaţă
Învelită-n strai de nea
A-nhămat gerul năpraznic
Vestitor de vreme rea

Şi din când în când crăiasa
Supărată-l biciuieşte;
Viscolul trezit din somnu-i
Furios îi urmăreşte.

Şi din calea lor, de teamă,
Toţi aleargă să se-ascundă
Unde-i cald şi unde frigul
Să nu poată să pătrundă.

Prof. Valentina Nicolae

Festival concurs naţional de muzică populară "Pe marginea Dunării"

Anul acesta Ateneul "Nicoale Bălănescu" a fost gazda Festivalului concurs naţional de muzică populară **"Pe marginea Dunării"**, aflat la cea XVI-a ediţie, după o absenţă de doi ani din peisajul cultural giurgiuvean. Desfăşurat în perioda 11-12 septembrie, festivalul a fost organizat de Consiliul Judeţean Giurgiu, Centrul Judeţean pentru Conservarea şi Promovarea Culturii Tradiţionale, Consiliul Local, Primăria Municipiului Giurgiu şi Centrul Cultural „Ion Vinea". Scopul festivalului a fost acela de a descoperi şi de a promova interpreţii talentaţi de muzică populară românească din toate zonele ţării dar şi de a pune în valoare cântecul şi portul popular şi a fost deschis interpreţilor amatori, atât solişti vocali cât şi instrumentişti.

Evenimentul a fost organizat pe parcursul a două zile, vineri, ziua de concurs de la orele 18.30 şi gala laureaţilor, sâmbătă de la 11.00. În seara de vineri pe scena ateneului au evoluat 23 de concurenţi din principalele zone etnografice ale ţării, având un repertoriu bogat, apreciat de publicul prezent.

Au participat reprezentanţi din judeţe precum Olt, Teleorman, Galaţi, Tulcea, Brăila, Alba, Argeş, Hunedoara, Valsui, Gorj, Iaşi şi nu în ultimul rând Giurgiu. Concurenţii au prezentat, conform regulamentului de participare, două melodii din zonele de unde provin, dintre care prima fără acompaniamentul orchestrei. În cele două zile de festival pe scenă a urcat Ansamblul de Cântece şi Dansuri Populare "Doina Dunării", asigurând coregrafia semnată de maestrul Velicu Prodan dar şi acompaniamentul soliştilor, sub bagheta dirijorului Stoica Ştefan.

Juriul festivalului a fost compus din profesorul Aurel Mustăţea, conferenţiar doctor, profesorul Negură Ştefan, artist instrumentist al ansamblului "Doina Covurluiului" din Galaţi, Dumitru Gavrilă, vicepreşedinte al Consiliului Judeţean, profesorul Virgil Peţanca, dirijorul Ochestrei de Suflători „Valahia", directorul Centrului Cultural „Ion Vinea", profesorul Gheorghe Niţescu, consultant artistic în cadrul CJCPCT şi Elena Toaderu, director al Direcţiei de Învăţământ, Cultură şi Sport din cadrul Primăriei Giurigu. Juriul a fost prezidat de marea doamnă a cântecului românesc, Floarea Calotă, cea care a susţinut şi un recital de excepţie, un adevărat regal de muzică populară în cadrul galei laureaţilor de duminică.

Festivalul a fost prezentat de Florin Racoci, iar în deschidere, directorul festivalului profesor Carmen Mihaela Frîncu a mulţumit tuturor celor care au făcut posibilă reînvierea acestui festival după doi ani de absenţă.

După o seară de cântec popular românesc, a doua zi juriul festivalului a premiat concurenţii. Menţiune au obţinut Gabriel Lungu (Olt) şi Purjă Aurelian Negrean (Bistriţa), locul III concurenţii Munteanu Georgiana (Galaţi) şi Voicu Cristina Petruţa (Olt), locul II Hebean Florin (Alba) şi Lazăr Ionel (Argeş) iar locul I a fost adjudecat de Solomon Simona Ionela (Galaţi) şi Apătăchioaie Ionuţ (Hunedoara). Laureata festivalului de anul acesta a fost reprezentanta judeţului nostru, Georgiana Paraschiv, cea care a impresionat juriul prin doina "Maica mea când m-a făcut" dar şi cu melodia populară din zona Vlaşca " Aoleu neică Gheorghiţă".
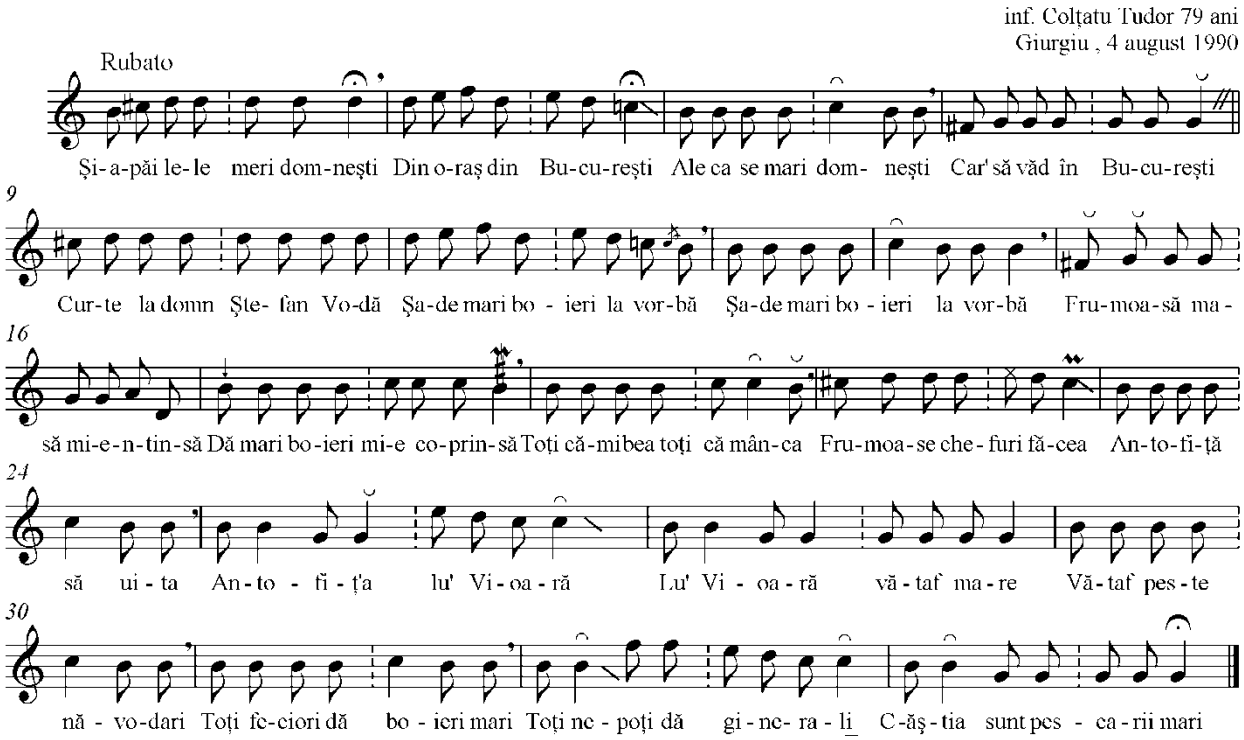
Pe lângă aceste premii oferite de juriu, valoarea ridicată a concurenţilor i-a determinat pe vicepreşedintele Consiliului Judeţean, Dumitru Gavrilă şi pe doamna Floarea Calotă să mai ofere o serie de premii pentru participanţii talentaţi, premiul tinereţii celui mai tânăr participant, Donose Costel (Galaţi), premiul de popularitate pentru Barbonie Mădălina (Gorj), premiul pentru originalitatea interpretării Mariei Mărgineanu (Brăila) şi premiul pentru păstrarea autenticităţii lui Pârlan Florin (Teleorman).

Ana-Maria Trăsnea
CJCPCT Giurgiu

Din tezaurul creaţiei populare vlăscene

Antofiţă a lui Vioară

Dar Vioară că-l vedea
Din guriţă că-i zicea
Oare măi taic' Antofiţă
Pupa-te-ar tata-n guriţă
Mă nu bei nici nu mănânci
Numai cu ochii te uiţi
Ori bucatele nu-ţi placî
Să pui alţili să-ţi facî
Tătică nu mai mănânc
Că mie-mi vine să plâng
Aseară când m-am culcat
Cu carnea mi-o lipea măi
Şi cu solzi mi-o-nvelea măi
Antofiţa lu' Vioară
Lu'Vioară vătaf mare
Da Vioară că-i spunea
Măi, tată Antofiţă
Pupa-te-ar tata-n guriţă
Ia dă bea şi dă mănâncă
Dimineaţa te-oi scula
Năvodarii i-oi lua
Patruzeci dă năvodari
Şi treizeci dă lopătari
Toţi feciori dă boieri mari

Nu-ş ce vis că mi-am visat
Visam tată că vânam
Ce fel de peşte prindeam
Prindeam crapii ca cazacii
Ştiucili ca vacili
Morunii ca bivolii
Prindeam morunu' cel mare
Umblă cu Prutu-n spinare
(Adică era barii nene)
Oase, case urzea măi
Cu sângili zugrăvea măi
Ce n-am văzut de când sunt
El pescarii că lua
Vino ici, vino colea
Mai nimica nu prindea
Spre Vidrozu că-mi pornea
Pescarii neică-i spunea
Antofiţ' a lu Vioară
Lu' Vioară vătaf mare
Vidrozu-i apă mare
Pă cine-apucă omoară
E o apă limpejoară
Fără pic dă buruiană
El neicuţă nu credea

Toţi nepoţi dă generali
Să nu dea ca să vânezi
Crilovu şi Neajlovu
Dunărea,Teleajănu
Apa mare s-o vânezi
Visu' să-l îndeplineşti
Dă Vidroz să te fereşti
Că Vidrozu-i apă mare
Fără pic dă buruiană
Pă cine-apucă omoară
Că-i atâta de adâncî
Cât din cer până-n pământî
Cu picioarili-l călca
Iată luda că-l striga
Antofiţ' a lu Vioară
Lu' Vioară, vătaf mare
Ce-mi baţi puiu şi-l căzneşti
Dă peşte mi-i suduieşti
Drumu' puiului io-i da
Dă peşte te-oi sătura
Visul lui i-ndeplinea
El atunci că-l credea
Drumul puiului că-i da
Oasili că le-arunca
'Cepea dîn nou dă vîna
Dară luda ce făcea
În faţa apei să ivea
Şi cu coada neică-mi da
Valuri mari neică pornea
Caiacili răsturna
Şi pă toţi că-i răsturna
Şi pă toţi că-i îneca
Antofiţă că scăpa
Făcea salcie pletoasă
Cu mustăţile pă apă
El în braţe-n o-mbrăţoşa
Ştia hoţu'de-nota
Şi-acolo că mi-i ducea
Începea neică vâna
Caiacili le pornea
Dădea toană, dădea două
Dădea toană până-n nouă
Nici-un peşte nu prindea
Decât un crap şi-un cosac
Şi-i bătea cu pumnii-n cap
Iar în fundu' băltiţii
Încă şi puiu ludii
Acolo că mi-l prindea
Mi-l lua şi-l canonea
Taman măi ca şi raţa
Salcia-n braţe-o lua
Două zile acolo-mi sta
Şi ta-su când auzea
După el că să lua
Caiacili le pornea
Şi-acolo că mi-l ducea
Până-n casă răposa
Atunci ta-su că-i spunea
Antofiţă-ţi fie-aşa
Nu mi-ai ascultat vorba
C' aşa vrea măi Dumnezeu
S'asculţi măi pă tata-l tău
Mi-l lua, mi-l 'mormânta
La biserica domnească
S-aibă să să pomenească.

Culeasă şi transcrisă de prof. Gheorghe Niţescu,
consultant artistic la CJCPCT Giurgiu

Muzeul...din curte

În zilele de astăzi, datorită transformării continue a societății și folosirii tot mai mult a tehnologiei, puțini mai sunt cei interesati de tot ceea ce a însemnat civilizaţia secolelor anterioare în satul românesc, de modul de trai al ţăranului român, de a-și cunoaşte „rădăcinile”. Însă, și mai puţini sunt cei dornici de a păstra și a transmite mai departe aceste „mărturii” ale trecutului. Căci, pentru a ști cine suntem, pentru a ne cunoaşte identitatea națională, trebuie să ne cunoaștem trecutul, cultura și civilizaţia.

Într-o zi însorită de aprilie, pe la ora prânzului, am ajuns pe strada Șelari nr. 26 din municipiul Giurgiu pentru a cunoaște un iubitor al obiceiurilor și tradițiilor populare și totodată pasionat de a colecționa obiecte de artă populară și de uz gospodăresc ce altădată erau nelipsite din gospodăriile țărănești. În fața porții am fost întâmpinați de Ioniță Ionel, Nini pentru cunoscuţi, care, mereu bucuros de oaspeți, ne-a poftit în curte.

Cum am trecut pragul porții, precum „Alice în țara minunilor”, ne-am trezit că păşim parcă în altă lume. Nu am fost întâmpinați (așa cum ne așteptam) de ronduri de flori sau legume, nici de curajosul paznic al curții, ci ne-am trezit într-un univers al artei populare, un minimuzeu de etnografie.

Dl. Ioniță ne vorbește cu drag despre fiecare piesă în parte, despre istoricul acesteia și cum a achiziționat-o, foarte bucuros să ne răspundă la orice întrebare și mândru de expoziția sa care însumează până în prezent un număr de 194 exponate.

Toate exponatele sunt foarte bine conservate și întreținute: cele din lemn au fost tratate împotriva cariilor și apoi lăcuite, iar cele din metal, curățate de rugină și vopsite. Dar pe lângă acest tratament, colecționarul are mare grijă ca peste obiectele expuse în aer liber să nu se aștearnă praful *„eu am o mare supărare; datorită situației actuale (modernizarea străzii) este mult, mult praf. Până acum 3 ani de zile, de la 1 ianuarie până la 31 decembrie toate obiectele luceau, interveneam mai rar la ele, dar acum, din două în două zile, trebuie să le curăț cu pensula...mă mai ajută nepotul meu de 6 ani”.*

La intrare, în partea dreaptă, suntem întâmpinați de un plug vechi de 86 ani înconjurat de ghivece cu flori ce se află sub fereastră, iar deasupra lui, pe pereţii casei admiram câteva roți de care din metal sau lemn cu o vechime de 70 ani. Tot exteriorul casei dar și pereții magaziilor sunt „decorați” cu obiecte din colecție din cele mai diverse, așezate aleatoriu, de la vase de lut, linguri, lopeți de pâine, lada de zestre, până la juguri ce au o vechime de peste 100 ani, fiare de călcat cu jar, scripeți de războaie de țesut (120 ani), cicric (102 ani), cântare (110 ani), balanțe (104 ani), clopote, lanțuri, ceasuri, felinare etc. O piesă de rezistență a colecției o reprezintă o ploscă rotundă, veche de 127 ani, ce a aparținut părinților săi: „ *cu această ploscă au fost chemați la nunta părinților mei, Ioniță Tudor și Drăgana, oamenii din sat*” ne spune dl. Ioniță. Un alt obiect ne atrage atenția, niște zăbale de cabaline cu strună ce au aparținut lui Năstase Nedelcu din satul Oncesti și care *„a făcut armata cu ele la arma Roșiori în 1877, așa mi-a spus nepotul său atunci când mi le-a dat*” .

Înaintăm spre mijlocul curții unde stau cam înghesuite (curtea nu este prea mare) fiare de calcat cu cărbuni, lămpi cu gaz, felinare, părți componente ale războaielor de țesut, rindele, vase de cupru,

ceasuri și chiar o colecție de sifoane de sticlă de 1l și 0,5l fabricate la Giurgiu sau în alte localități. Sprijinită de un aparat de radio vechi stă o placuță cu sloganul „învață-ți trecutul ca să-ți cunoști prezentul și viitorul", îndemnul pe care dl. Ioniță îl adresează celor tineri.

Privirile ni se opresc asupra a 2 felinare vechi de 100 ani despre care colecționarul ne spune „*sunt donate de Marian Păsărică în anul 2005, care le are de la bunicul său Tănăsică Birjaru – cum era cunoscut în oraș. Cu ele lumina trăsura cu care ducea călătorii de la gară în oraș, la orice destinație. Giurgiuvenii de vârsta a treia își mai aduc aminte de Tănăsică Birjaru. Tot de la Marian Păsărică am și acest cornățel negru care este de la dricul primit de Biserica Ortodoxă de la austrieci*".

Un alt exponat care pare rătăcit printre mulțimea de obiecte de uz gospodăresc îl reprezintă o sabie turcească, care, aflăm de la gazda noastră, este donată de Frantzeti Iani și Vali din Giurgiu și ca „*străbunicul lui nea Iani a participat cu ea la razboiul din 1877*".

Înaintăm către fundul curții unde se află un șopron ce adăpostește o colecție de vase din ceramică pe care giurgiuveanul le achiziționează ori de cate ori are ocazia, de la diferite târguri din țară. Printre farfuriile și castroanele de diferite forme și culori ce îmbracă pereții șopronului, o fotografie veche ne atrage atenția; este imaginea unei cete de calușari. Aflăm că unul dintre călușari este chiar gazda noastră, care de mic a jucat calușul în satul părinților săi, Bălănoaia, sat de care îl leagă multe amintiri. „*Toată copilaria mea și toate vacanțele mi le-am petrecut exclusiv la fratele mamei și sora tatălui care încă mai locuiesc în Bălănoaia*". Despre această perioadă ne povestește cu nostalgie:

„ *Eu am jucat călușul la Bălănoaia de la varsta de 7 ani. Tradiţia spune să te legi în căluş. Pe mine nu m-au legat în căluş prima dată, dar eram acolo în permanenţă cu ei, de când se strângea ceata şi până se termina. Mentorul meu a fost raposatul Florea Miţoi...*'ba, de-acum încolo Nini stă lângă mine'. *Eu, copil de 7 ani pe lângă oameni de 25, 30, 50 ani cât aveau ei... eram o vedetă în sat. Dormeam cu ei acolo, aşa cum era obiceiul (toţi la vătaf), până se termina căluşul. Mai este şi acum casa din spatele gării din Bălănoaia unde dormeam cu toţii, nu mai locuieşte nimeni în ea, dar unul dintre ultimii mei vătafi mai trece când şi când pe acolo*".

Ionel Ioniţă, astăzi în vârstă de 56 ani, își aduce aminte cu drag de anii de școală și de dascălii care i-au îndrumat primii pași, de înv. Pruna Florică și de diriginta (prof. de matematică) Ţiculescu Mariana „*mi-au rămas aici amândouă*" (ne declara interlocutorul nostru ducând mâna semnificativ spre piept). A urmat cursurile liceului economic unde ..."*am avut nişte dascali deosebiţi*".

În timpul liceului a avut „*o activitate culturală deosebită*", a fost dansator în ansamblul de dansuri populare iar apoi, la inițiativa lui, a luat ființă formația de căluşari (din 1969 până în 1972) cu care „*am luat locul I pe ţară trei ani la rând. Mândria mea este ca am jucat pe scenă la fel ca în curte, inclusiv cu spartul oalei (umplută cu lapte bătut). Am luat de pe bătătura şi am pus pe scenă".* După terminarea liceului a intrat în armată, dar an de an a jucat căluşul la Bălănoaia (până în 2005). Spre marele său regret, din cauza faptului că au rămas puțini oameni în sat, de trei ani de zile nu a mai putut să adune ceata de căluşari în sat. Unii au plecat la Bucureşti, alţii să muncească peste graniţă; din toată ceata - ce altă dată se făcea remarcată la toate festivalurile de gen - rămânând doar 2-3. Ar fi dorit ca măcar o dată să joace în căluş cu nepotul său Răzvan căruia i-a făcut şi un costum.

În anul 2005, este chemat la grupul şcolar „Ion Barbu" (fostul liceu economic) de către prof. Câinaru (pe care l-a avut ca profesor în liceu) pentru a înființa o ceata de căluşari de fete. Ideea i-a surâs şi a început să prindă contur. Fiind o formaţie de fete (7 la număr), a îmbinat tradiţionalul cu modernul, mergând pe un dans stilizat pentru scenă. Dar, după ce fetele au absolvit liceul, grupul s-a destrămat datorită lipsei de interes a tinerei generaţii pentru dansul tradiţional.

Crescut de mic în spiritul obiceiurilor şi tradiţiilor populare şi fiind un iubitor împătimit al căluşului, în ultimii doi ani, de Rusalii, Nini cheamă acasă căluşarii din Oinacu să joace, prilej cu care îmbracă costumul de căluşar (păstrat cu multă grijă cu levănţică).

Mai zăbovim câteva minute în curte cu ochii aţintiţi asupra obiectelor ce ne „vorbesc" despre viaţa bunicilor şi străbunicilor noştrii, apoi intrăm în casă unde gazda noastră păstrează restul colecţiilor. Dl Ioniţă se laudă că are 27 de colecţii diferite, pornind de la vederi, pixuri, dopuri de sticlă, discuri, până la numismatică, documente vechi, ştergare ţărăneşti şi chiar calendare bisericeşti. Colecţiile de ştergare (83 la număr) şi cămăşi ţărăneşti, sunt păstrate în camera de zi în sertare şi dulapuri, iar în camera din dreapta icoanele. Multe dintre colecţiile sale, alcătuite din obiecte mai mici, sunt etalate în altă cameră ce se află în stânga.

Pasiunea pentru colecţii o are din clasa a-II-a când a început să adune mărci poştale şi numismatică. Din anul 1966 a început să colecţioneze calendare bisericeşti din toată ţara, ajungând acum la un număr de 83 piese ce au fost remarcate de către elevii seminarului teologic la „Târgul colecţionarilor" organizat anul trecut în Giurgiu.

Chiar dacă nu este adeptul informatizării, dl. Ioniţă este un om meticulos „*defect din liceu*". A întocmit un registru de inventariere a acestor obiecte care cuprinde rubrici importante pentru identitatea fiecărui obiect: numărul de inventar, denumirea obiectului, numele celui care l-a donat, localitatea donatorului, data primirii şi vechimea la data primirii, document important pentru punerea în valoare a colecţiei.

Despre cum a început să colecţioneze obiectele expuse în curte, giurgiuveanul povesteşte: „*mie plăcându-mi foarte, foarte mult viaţa la ţară, m-am gândit să strâng obiecte din astea vechi pe care le mai avea mama prin pod, pe care le mai aveau rudele, să le ţin, să văd ce se întamplă cu ele*". Ieşind la pensie în anul 2001, şi-a propus să îşi mărească colecţia mergând şi întrebând pe la cunoscuţi , cu gândul că „*precis nepoţii mei nu or să mai vadă aşa ceva. Şi adevărul ăsta a fost, multe din obiectele pe care le am eu acum, oameni de 35-40 ani, nu le-au văzut, nici nu au auzit despre ele şi mă întreabă `ce e asta`...*".

Mare parte dintre obiectele din colecţie au fost donate „*ia-le Nini că la tine le mai vede cineva, la mine nu le vede nimeni*". Fiind cunoscut în judeţ ca un om ce colecţionează obiecte vechi, este chemat de sătenii din judeţ pentru a vedea, aprecia şi colecţiona diferite obiecte. La început, soţia lui dl. Ioniţă nu a împărtăşit pasiunea acestuia, dar cu timpul s-a obişnuit „*...îi place*". Ba chiar îl ajută la achiziţionarea obiectelor şi cunoaşte istoricul fiecăruia „*când avem musafiri şi le vorbesc despre colecţie, câteodată îmi ia vorba din gură*; `dar de unde ştii tu?` *păi nu te-am auzit pe tine?!*"

Nini are foarte puţini vizitatori deoarece puţin sunt giurgiuvenii ce ştiu de existenţa acestui muzeu; anul trecut i-au călcat pragul oameni veniţi din America (români plecaţi de 20 de ani) ce au auzit că în Giurgiu s-ar afla „*o mică parte a Muzeului Ţăranului Român*".

Pentru că numărul pieselor din colecţie sporeşte pe zi ce trece, curtea a devenit neîncăpătoare... „*mi-ar fi trebuit mult mai mult loc, încă atât şi mai mult de atât. Îmi făcusem rost de căruţă ţărănească, slătărească de fapt, pictată dar nu am unde să o pun... dar în acelaşi timp nici nu dau nimic din curte deocamdată*" ne spune giurgiuveanul, sperând că pasiunea lui să fie împărtăşită de nepot, să ducă mai departe munca începută de el.

Carmen Mihaela Frîncu
Director CJCPCT Giurgiu

Preocupari pentru tradiţiile minoritaţilor

“Pentru un viitor împreună”

De ce s-a propus acest proiect?

Conform recensamintelor efectuate în zona Giurgiu – Ruse, circa 6% din populaţie s-a declarat de etnie rromaă Aceştia locuiesc cu precădere în anumite zone compacte şi au un comportament conservator bazat pe respectarea tradiţiilor şi a cutumelor. La rândul ei, populaţia majoritară nu cunoaşte cultura rromilor sau atunci când este cunoscută se produc deformări care duc chiar la pierderea valorilor şi a elementelor specifice acestei etnii. Lipsa de dialog între populaţia majoritară şi etnia rromă duce la fenomene de marginalizare şi chiar excludere a acestora, e adevărat, potenţate de propria lor opţiune pentru izolare comunitară. Plecând de la aceste realităţi, Muzeul Judeţean "Teohari Antonescu" în parteneriat cu Consiliul Judeţean Giurgiu, Muzeul Regional de Istorie din Ruse şi Asociaţia pentru Educatia Rromilor "Khetanes", a iniţiat proiectul "Pentru un viitor împreună", o invitaţie la dialog intercultural, modalitate optimă de cunoaştere a culturii comunitaţii rrome de către populaţia majoritară şi, totodată, impuls spre conştientizarea propriei identităţi la nivelul populaţiei rrome. De altfel, în 2003 România şi Bulgaria au semnat Protocolul Adiţional nr.12 la Convenţia Europeană pentru Protecţia Drepturilor Omului, protocol care prevede combaterea discriminării cu toate formele de manifestare, cele două ţări recunoscând astfel că problema comunităţii rrome este o problemă europeană, dar care trebuie rezolvată la nivel naţional. Strategiile guvernamentale referitoare la comunităţile de rromi şi formulate în acest sens de cele două ţări, pentru a putea fi implementate au nevoie de suportul instituţiilor şi societăţii civile din plan local. Proiectul nostru propune de fapt implementarea politicii europene privind comunitatea rromă din România şi Bulgaria în sectorul cultural, facilitând prin aceasta comunicarea şi implicarea civică.

De ce un proiect comun între regiunile Giurgiu-Ruse?

Din colaborarea de până acum a regiunilor Giurgiu şi Ruse s-au identificat următoarele:
- *necesitatea cunoaşterii reciproce a comunităţilor implicate,* prin contacte directe;
- *necesitatea sensibilizării* populaţiei majoritare cu privire la discriminarea romilor;
- *necesitatea promovării şi conservării tradiţiilor culturale* ale etniei rrome din zona transfrontalieră Giurgiu – Ruse;
- *necesitatea întăririi capacităţilor de dezvoltare şi cooperare* între ONG-uri şi autorităţile locale pentru a răspunde nevoilor de dezvoltare durabilă din regiunea transfrontalieră Giurgiu – Ruse*;*
- *necesitatea dezvoltării abilităţilor* actorilor implicaţi în proiect de a colabora şi de a promova tradiţiile culturale*.*

Considerăm că proiectul "Pentru un viitor împreună" răspunde pe de-a întregul acestor necesităţi comune, implementarea lui venind în întâmpinarea dorinţei de cunoaştere reciprocă, atât de necesară pentru a înţelege mecanismele dezvoltării relaţiilor interetnice în zona transfrontalieră, în interesul comunităţilor locale din zona de graniţă Giurgiu – Ruse.

Elemente de conţinut:

Atât în judeţul Giurgiu cât şi în regiunea Ruse s-a desfăşurat o amplă campanie de istorie orală în rândul comunităţilor rrome, campanie precedată de **o perioadă de training de iniţiere în tehnici de istorie orală.** Temele abordate au fost urmatoarele: tehnici profesionale de înregistrare audio, metodologia abordării interviurilor, transcrierea şi interpretarea documentelor de istorie orală (familiarizarea cu standardele internaţionale de transcriere a documentelor de istorie orală), deontologie profesională (drepturi de autor şi drepturi conexe, contracte de confidenţialitate, cesiunea de drepturi, etc.), stocarea electronică a interviurilor de istorie orală (copierea interviurilor pe suport electronic,

editarea sumară a interviului, introducerea în baza de date). **Campania de istorie orală** [1] s-a desfăşurat atât în judeţul Giurgiu, cât şi în regiunea Ruse şi a presupus mai multe etape: documentarea - obligatorie pentru cunoaşterea temei, dialoguri cu instituţiile locale, cu ONG-urile dedicate comunităţii rome, redactarea chestionarelor cadru (echipa de proiect va realiza un set de întrebări deschise, cu caracter orientativ, care vor permite colectarea selectivă de informaţii de la subiecţii intervievaţi), stabilirea categoriilor de intervievaţi, identificare "personalităţi" (întrucat orice comunitate produce proprii săi lideri, echipa de proiect va privilegia intervievarea personalităţilor recunoscute de întreaga comunitate), întocmirea fişelor biografice ale virtualilor intervievaţi, interviul preliminar (în cadrul căruia se redactează fişa biografică a intervievatului, care este totodată informat cu privire la situaţia drepturilor de autor şi a drepturilor conexe), intervievarea propriu-zisă, redactarea evidenţei primare şi electronice.

Rezultate concrete ale proiectului:

- 20 de persoane instruite în tehnici de istorie orală
- 70 de interviuri de istorie orală: 40 în judeţul Giurgiu şi 30 în regiunea Ruse, deci **două colecţii muzeale neconvenţionale**
- 2.100 de pagini de transcriere interviuri de istorie orală;
- circa **300 de fotografii** (200 realizate în judeţul Giurgiu şi 100 în regiunea Ruse);
- **20 de ore de înregistrare video** (10 ore realizate în judeţul Giurgiu şi 10 în regiunea Ruse);
- 2 baze de date specializate, una pentru istorie orală şi una pentru imagini fotografice şi video;
- 500 exemplare ale **volumului de istorie orală** editat în limba română şi bulgară (va conţine şi un rezumat în limba engleză şi franceză)
- **2 expozitii de etnografie specifice comunităţii rrome, una la Giurgiu şi una la Ruse**;
- 35 de persoane participante la **masa rotundă** care va fi organizată în finalul proiectului

În zona transfrontalieră Giurgiu-Ruse minoritatea rromă este relativ omogenă, iar prin implementarea acestui proiect am dorit reducerea sau chiar eliminarea excluziunii culturale a minorităţii rrome. În urma implementării proiectului s-a constatat că minoritatea rromă nu este doar numeroasă ci s-a afirmat cultural în plan european, prin promovarea propriilor tradiţii culturale. Tradiţiile sunt cele care caracterizează un popor prin modul de a trăi şi gândi. Astfel tradiţiile reprezintă emblema şi mândria lui. În urma interviurilor luate de către noi, persoanelor de etnie rromă, am urmărit nişte „capitole" din viaţa lor, astfel am constatat că deşi evoluţia societăţii influenţează aceste tradiţii sau le schimbă, ele rămân în mentalul colectiv al neamului ca marcă de valoare, de recunoaştere şi de identificare.

Membrii societăţii rrome fac parte dintr-un popor fără un stat sau o guvernare proprie care să-i protejeze şi totuşi au supravieţuit de milenii, tocmai prin păstrarea aproape intactă a tradiţiilor.

Petra Șerbănescu
Muzeul judeţean „Teohari Antonescu" Giurgiu

[1] Prin campania de istorie orala se intelege un numar de interviuri focusate tematic.

Nea Gheorghe Lămâie şi fluierele sale

De câţiva ani încoace, nea Gheorghe din Chiriacu îşi lasă gospodăria şi vine la începutul fiecărei luni cu treburi la Giurgiu. În drum se întâlneşte tot felul de oameni, unii cunoscuţi din sat, alţii de prin locurile unde a mai umblat, iar pe cei mai mulţi, îi vede pentru prima dată. El are cu ei multe de povestit la cei 74 de ani ai săi şi poate, mai multe de aflat, dar un lucru îl ştiu toţi care îl cunosc: marea lui pasiune pentru muzica populară şi mai ales pentru fluierele sale.

Nu are şcoli înalte. A urmat doar şcoala primară în sat, apoi „ în timpul comuniştilor", a mai urmat 4 clase de gimnaziu şi nişte cursuri de electromecanici la Călugăreni, ca să poată lucra la staţia de pompare din cadrul sistemului de irigaţii. Acolo a lucrat 17 ani, după ce înainte lucrase 17 ani ca cioban la CAP.

A început să cânte la fluier când avea 13-14 ani, în timp ce mergea la păscut cu vaca şi cu cele câteva oi ale familiei. A învăţat să cânte singur, fără să-i arate cineva, imitându-l pe tatăl său şi pe ceilalţi oameni din sat. În anii copilăriei lui nea Gheorghe, cel mai răspândit instrument în satele vlăscene era fluierul, cu care se cânta la clăci, la hore şi chiar în momente de singurătate, ca să treacă mai repede timpul.

De-a lungul anilor, a învăţat mai multe cântece, jocuri, doine şi balade, pe care le mai cântă şi astăzi celor care doresc să-l asculte, chiar dacă pe unele le-a mai uitat, la altele mai confundă melodiile sau nu le mai ştie bine cu toate cuvintele. Lucru foarte important este că nea Gheorghe cântă cu multă plăcere, în orice împrejurare care i se oferă, fără să ceară nimănui ceva în schimb. Şi pentru că nu cântă la un singur fluier ci la trei, impresionează de fiecare dată când se pregăteşte să facă o demonstraţie, scoţând unul câte unul şi privindu-le cu interes de parcă le vede pentru prima oară. Are unul mic, care produce sunete înalte şi îl foloseşte la melodiile de joc : horă, sârbă, geampara. Cu celălalt, mai mare, se acompaniază când cântă melodii de doine şi balade, pentru că are un registru mai grav şi se acomodează bine cu vocea sa. Cel mai drag însă este „firca", un fluier îngemănat, lucrat cu multă pricepere din lemn de prun şi cu legături din metal. Sunetele lui bogate în armonice şi împletite cu isonul, redau parcă o întreagă formaţie de fluieraşi. „Îl am de la un om care a stat prizonier în Rusia", ne mărturiseşte interlocutorul, explicând provenienţa acestei rarităţi, care l-a costat atunci 10 lei.

În public a început să cânte la hora satului, care se mai făcea în sat când era el flăcău. „Ne strângeam şi cântam cu fluierul şi juca fetele…..cântam că-mi ierea drag". Mai târziu a cântat la Căminul Cultural din localitate, apoi, cu ocazia unor concursuri şi spectacole, la Ghimpaţi, Alexandria şi chiar la Bucureşti. Pe scenă nu a cântat niciodată cu vocea deşi are în repertoriu şi melodii vocale. Cu vocea a cântat numai pentru el.

Nea Gheorghe „face" cântece (doine care circulă în zonă), cu un text propriu, în care cântă viaţa de ţăran din timpul tinereţii lui. A făcut şi o doină despre evenimentele de la Revoluţia din '89, când au murit mulţi tineri pentru libertate. Ştie însă şi balade vechi, cum este de exemplu balada lui Toma Alimoş, cântată pe o melodie de doină, cunoscută în zonă.

„La padina cu cinci ulmi
Cu cinci ulmi dintr-o tulpină
Ca cinci *deşte* la o mână
Dormea Toma Alimosu
Ai cu calu' priponit*î*
Bătut de negru pământ*î*
Cu priponu' de argint*î*
Că nu s-a mai pomenit*î*
Cămaşa de borangic*î*
Cu căciulă brumărie
Cum stă bine-n haiducie"

De o bucată bună de vreme însă, universul satului tradiţional a dispărut odată cu horele din duminicile sau zilele de sărbătoare, cu macatele lucrate la război şi scoase pe uluci primăvara, cu sunetele fluierelor cântate de flăcăi, cu şezătorile pline de fete harnice, cu glasurile cetelor de colindători. Toate au rămas vii însă în sufletul lui nea Gheorghe şi în unduirile de doină, pe care o mai cântă celor care vor să-l asculte.

Prof. Gheorghe Niţescu
Consultant artistic CJCPCT Giurgiu